

KFA FUARCILIK
Küresel Fuar Acentesi
Global Fair Agency

KANADA MAKİNE SEKTÖRÜ PAZAR ARAŞTIRMASI RAPORU

AĞUSTOS 2019

İÇİNDEKİLER

YÖNETİCİ ÖZETİ.....	3
1. MAKİNE SEKTÖRÜ	4
1.1. GTİP Numaralarının Sınıflandırılması.....	5
1.2. GTİP Numaralarının Açılımı.....	6
2. DÜNYA'DA MAKİNE SEKTÖRÜ	7
3. TÜRKİYE'DE MAKİNE SEKTÖRÜ	10
4. KANADA HAKKINDA GENEL BİLGİLER	14
4.1. Coğrafi Konum.....	15
4.2. Siyasi ve İdari Yapı.....	15
4.3. Nüfus ve İşgücü Yapısı.....	15
4.4. Doğal Kaynaklar ve Çevre	16
5. GENEL EKONOMİK DURUM.....	17
5.1. Ekonomik Yapı.....	17
5.2. Ekonomik Performans.....	17
6. DOĞRUDAN YABANCI YATIRIMLAR	18
6.1. Doğrudan Yabancı Yatırımların Görünümü	18
6.2. Ülkede İş Kurma Mevzuatı.....	18
6.3. Yatırımlara Sağlanan Teşvikler	19
6.4. Şirket Birleşmeleri ve Marka Satınalmalar.....	19
7. DIŞ TİCARET	19
7.1. Kanada'nın İhracatı	20
7.2. Kanada'nın İthalatı.....	21
8. DIŞ TİCARET POLİTİKASI VE VERGİLER.....	23
8.1. Dış Ticaret Politikası	23
8.2. Tarifeler ve Diğer Vergiler	24
8.2.1. Tarifeler.....	24
8.2.2. Vergiler	24
8.3. Tarife Dışı Engeller	25
9. TÜRKİYE İLE TİCARET	25
9.1. Türkiye-Kanada Yatırım İlişkileri	28
9.2. İki Ülke Arasında Ticarete Yaşanan Sorunlar	28
10. Kanada'da Makine Sektörü	28
11. BURSA İLİNİN KANADA İLE DIŞ TİCARETİ	32
12. PAZAR İLE İLGİLİ BİLGİLER.....	32
12.1. Fikri Sınai Mülkiyet Hakları.....	32
12.2. Gıda Güvenliği Mevzuatı	32
12.3. Dağıtım Kanalları.....	33
12.4. Tüketici Tercihleri.....	33
12.5. Ambalaj, Paketleme ve Etiketleme	34
12.6. Ulaştırma ve Taşımacılık Faaliyetleri	35
13. KAYNAKÇA	36

KISALTMALAR

GTIP: Gümrük Tarife İstatistik Pozisyonu

USD: United States Dollar (Amerikan Doları)

CAD: Canadian Dollar (Kanada Doları)

TABLO LİSTESİ

Tablo 1: Türkiye'nin Yıllara Göre Makine Ticareti	4
Tablo 2: Türkiye'nin Ülkere göre İhracat Payı	5
Tablo 3: GTIP Numaralarının Sınıflandırılması	5
Tablo 4: Ürün Bazında Dünya Makine İhracatı (1000 \$)	8
Tablo 5: Ülkelere Göre Dünya Makine İhracatı	9
Tablo 6: Ürün Bazında Dünya Makine İthalatı (1000 \$)	9
Tablo 7: Ülkelere Göre Dünya Makine İthalatı	10
Tablo 8: Türkiye'nin Makine Ticareti	10
Tablo 9: Türkiye'nin Ürün Bazında Makine İhracatı (1000 \$)	11
Tablo 10: Türkiye'nin Ülkelere Göre Makine İhracatı	12
Tablo 11: Türkiye'nin Ürün Bazında Makine İthalatı (1000 \$)	12
Tablo 12: Türkiye'nin Ülkelere Göre Makine İthalatı (1000 \$)	13
Tablo 13: Kanada'nın Dış Ticareti (Milyon \$)	20
Tablo 14: Kanada'nın İhraç Ettiği Başlıca Ürünler (1000 \$)	20
Tablo 15: Başlıca Ülkeler İtibari ile İhracatı (1000 \$)	21
Tablo 16: Kanada'nın İthal Ettiği Başlıca Ürünler (1000 \$)	21
Tablo 17: Başlıca Ülkeler İtibari ile İthalatı (1000 \$)	22
Tablo 18: Kanada'nın Türkiye ile Dış Ticareti (1000\$)	25
Tablo 19: Türkiye'nin Kanada'ya İhracatında Başlıca Ürünler (1 000 \$)	26
Tablo 20: Türkiye'nin Kanada'dan İthalatında Başlıca Ürünler (1 000 \$)	27
Tablo 21: Kanada'nın Ürün Bazında Makine İhracatı (1000 \$)	29
Tablo 22: Kanada'nın Ürün Bazında Makine İthalatı	30
Tablo 23: Kanada'nın Ülkelere Göre Makine İhracatı	31
Tablo 24: Kanada'nın Ülkelere Göre Makine İthalatı	31
Tablo 25: Bursa ilinin Kanada ile Dış Ticareti (1000\$)	32
Tablo 26: Bursa'da Kanada Sermayeli Firmalar	32

YÖNETİCİ ÖZETİ

- Kuzey Amerika'nın kuzeyinde, 60 00 kuzey enlemi ve 95 00 batı boylamı arasında bulunan ve hem Atlas hem de Pasifik Okyanusu'na kıyısı olan Kanada, bu her iki Okyanusun yanı sıra Kuzey Buz Denizi'nde de çok uzun kıyılara sahiptir.
- Kanada dünyanın en büyük ekonomileri arasında yer almakta olup IMF 2017 verilerince dünyanın en büyük ekonomileri sıralamasında 10. sıradadır.
- Kuzey Amerika pazarı ile hızla gelişen Asya ekonomileri arasında bir köprü görevi gören stratejik pozisyonu ile Kanada, dünyanın en büyük 9. tüketim pazarıdır.
- Ülkenin üç ana bölgesi ve Prens Edward Adası'nda birincil tarımsal faaliyetler de önem taşıyor olmakla beraber başta British Columbia ve Quebec olmak üzere Kanada'nın tüm bölgelerinde madencilik ve ormancılık çok büyük önem taşımaktadır.
- **Başlıca İhracat Ortakları:** A.B.D.,Çin,Birleşik Krallık,Japonya,Meksika,Güney Kore,Almanya, Hollanda
- **Başlıca İthalat Ortakları :** A.B.D., Çin,Meksika,Almanya,Japonya,Güney Kore, Birleşik Krallık, İtalya
- Ülkenin ihracatı 2018 yılında bir önceki yıla göre % 6,9 oranında artarak 449,8 milyar dolar olarak gerçekleşmiştir. İthalatı ise bir önceki yıla göre % 6,1 oranında artarak 2018 yılında 458,9 milyar dolar olmuştur.
- 2017 yılında 1,1 milyar dolara ulaşan dış ticaret açığı 2018 yılında % 37 oranında daralarak 709 milyon dolar olmuştur. 2018 yılında ülkeye ihracatımız %21,6 artarken, ülkeden ithalatımız %8,6 daralmıştır.
- 2018 yılında , Bursa ilinden Kanada'ya 52,2 milyon dolar ihracat gerçekleştirilirken, ithalat rakamı 7,6 milyon dolar olarak gerçekleşmiştir.
- 2016 yılı itibariyle , Bursa ilinden Kanada'ya 46,9 milyon dolar ihracat gerçekleştirilirken, ithalat rakamı 15 milyon dolar olarak gerçekleşmiştir.
- Son verilere göre Bursa'da Kanada sermayeli **3 firma** bulunmaktadır.
- Uludağ İhracatçı Birlikleri'nin verilerine göre ise Bursa'dan Kanada'ya ihracat yapan firma sayımız **148'dir.**

1. MAKİNE SEKTÖRÜ

Türk makine sektörü son yıllarda türkiye ekonomisinin ve ihracatının yükselen yıldızı olmuştur. 2018 yılında 168 milyar \$ olarak gerçekleşen toplam türkiye ihracatından makine sektörü %10,2 pay almıştır. Makine ve aksamaları, türkiye'nin ihracatında motorlu kara taşıtları'ndan sonra 2. sıradaki sektördür.

Türk makine sektöründe 2001 yılında %27 olan ihracatın ithalatı karşılama oranı 2018 yılında %64,1'e çıkmıştır. Makine sektörü tamamı itibarıyla ihracatı 2018 yılında 2017 yılına kıyasla %15,5 artarak 17,1 milyar \$ olarak gerçekleşmiştir.

Türk makine sektörünün önde gelen ihraç pazarları; AB ülkeleri ve ABD'dir. Küresel ölçekte rekabetçi olan türk makineleri, 200 ülkede kullanılmaktadır. 2018 yılı dünya makine ticareti sıralamalarında ihracatta 26. sırada, ithalatta ise 23. sırada yer alan türkiye, avrupa'nın 6. büyük makine imalatçısıdır.

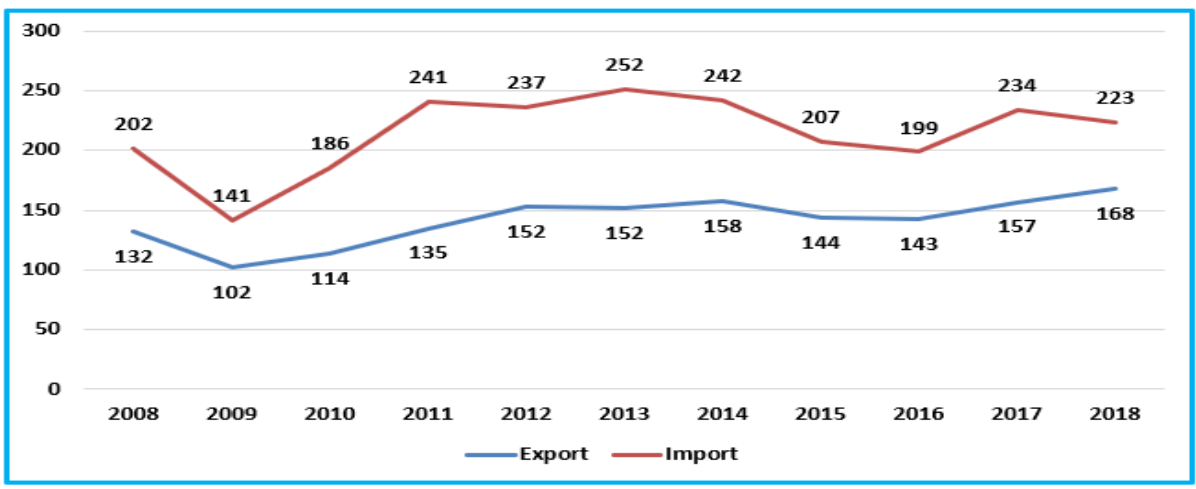
Türk Makine Sektörünün Hedefleri

- Sektörün misyonu daha yüksek teknolojiye sahip bir makine sanayi yaratmaktır.
- Yurtdışı pazarları ile bütünleşmek, edineceği partnerlerle iş birliği kurmaktır.
- Hedef, 2023'te dünya makine ticaretinden %1,5 pay almaktır.
- Türkiye'nin toplam ihracatı içinde yaklaşık %10 olan makine payını makine sektöründe söz sahibi olan ülkelerde olduğu gibi %20'ye çıkarmaktır.

Türk Makine Sektörünün Avantajları

- Gelişmiş Mühendislik Becerileri Ve Yeniliklere Çabuk Uyum Sağlama
- Kalite Bilinci
- Uzmanlaşmış, Yüksek Vasıflı, Orta Ve Üst Düzey Yöneticiler
- Genç işgücü
- Tesisleşme (OSB, Kümelenme gibi)
- Gelişmiş Yan Sanayi

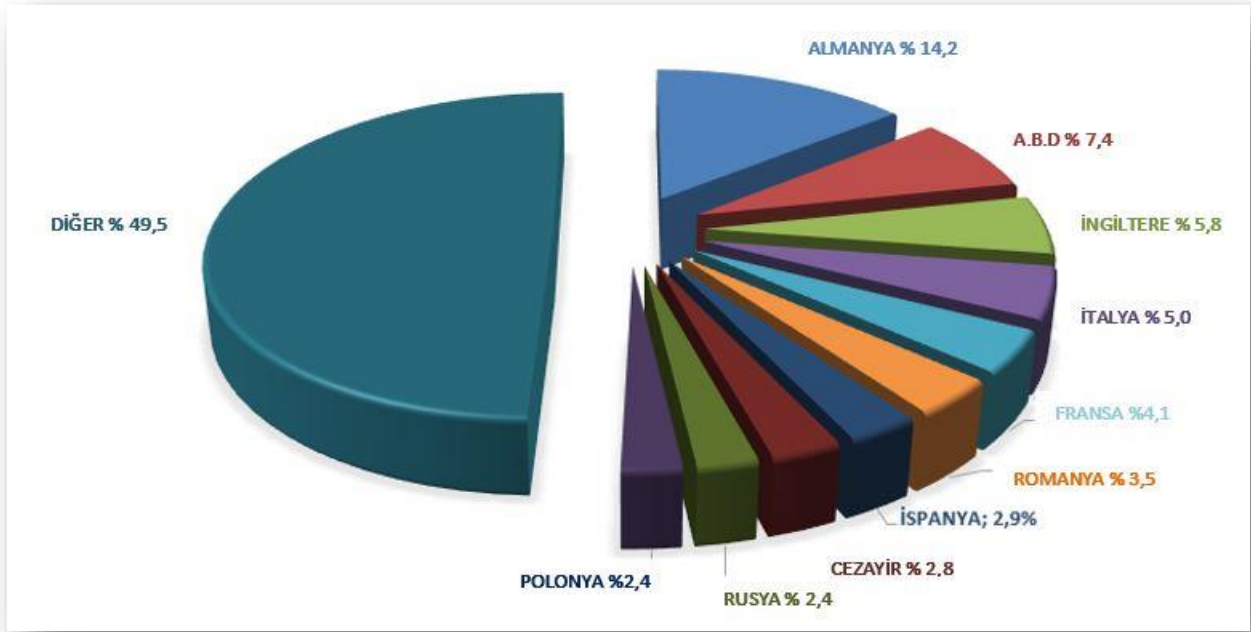
Tablo 1: Türkiye'nin Yıllara Göre Makine Ticareti

— İHRACAT

— İTHALAT

Tablo 2: Türkiye'nin Ülkere göre İhracat Payı

1.1. GTİP Numaralarının Sınıflandırılması

Tablo 3: GTİP Numaralarının Sınıflandırılması

ÜRÜN GRUBU	GTİP NUMARASI
İnşaat Makina Malzemeleri	8482, 8483
İnşaat Ölçüm Makinaları	8526, 8528, 8529
İnşaat ve Maden Araçları	8429
İnşaat ve Maden Makinaları	8430, 8464, 8466, 8474, 8475
İnşaat ve Maden Makinaları için Parçalar	8431, 8432, 8455, 8459
Jeneratörler	8501
Kaldıraç Makinaları	8425, 8426, 8427, 8428
Metal Makinaları	8460
Motorlar	8407, 8408, 8412, 8467
Motor Parçaları	8409
Pompalar	8413, 8414

1.2. GTİP Numaralarının Açılımı

- 84.07 (GTİP)** Kıvılcım ile ateşlemeli içten yanmalı doğrusal veya döner pistonlu motorlar (patlamalı motor)
- 84.08 (GTİP)** Sıkıştırma ile ateşlemeli içten yanmalı pistonlu motorlar (dizel ve yarı dizel)
- 84.09 (GTİP)** Sadece veya esas itibariyle 84.07 veya 84.08 pozisyonlarındaki motorların aksam ve parçaları
- 84.12 (GTİP)** Diğer motorlar ve kuvvet hasil eden makinalar
- 84.13 (GTİP)** Sıvılar için pompalar (ölçü tertibatı olsun olmasın) ; sıvı elevatörleri
- 84.14 (GTİP)** Hava veya vakum pompaları, hava veya diğer gaz kompresörleri, fanlar (vantilatörler ve aspiratörler); bir aspiratörü olan havalandırmaya mahsus davlumbazlar (filtreli olsun olmasın)
- 84.25 (GTİP)** Palangalar ve ağır yük kaldırıncıları (skipli yük kaldırıncıları hariç); bucurgatlar ve ırgatlar; krikolar
- 84.26 (GTİP)** Gemi vinçleri ("derricks"); vinçler ("cranes") (taşıyıcı halatlı vinçler dahil); hareketli kaldırma çerçeveleri, şasisi "straddle" tipi olan ayak mesafeleri ayarlanabilen lastik tekerlekli taşıyıcılar ve vinçli yük arabaları
- 84.27 (GTİP)** Forkliftler; kaldırma ve elleçleme tertibatı olan diğer yük arabaları
- 84.28 (GTİP)** Kaldırma, elleçleme, yükleme veya boşaltma işlerine mahsus diğer makina ve cihazlar (asansörler, yürüyen merdivenler, konveyörler, teleferikler gibi)
- 84.29 (GTİP)** Kendinden hareketli buldozerler, angledozerler, greyderler, toprak tesviyesine mahsus makinalar, skreyperler, mekanik küreyiciler, ekskavatörler, küreyici yükleyiciler, sıkıştırma işini tokmaklamak suretiyle yapan makinalar ve yol silindirleri
- 84.30 (GTİP)** Toprağın, minerallerin veya cevherlerin taşınması, yayılması, tesviyesi, sıyırılması, kazılması, sıkıştırılması, bastırılıp sıkıştırılması, çıkarılması veya delinmesine mahsus diğer makina ve cihazlar; kazık varyosları ve kazık sökme makinaları; kar küreyicileri ve püskürtücüleri
- 84.31 (GTİP)** Özellikle veya esasen 84.25 ila 84.30 pozisyonlarındaki makina ve cihazlar ile birlikte kullanılmaya elverişli aksam ve parçalar
- 84.32 (GTİP)** Toprağı hazırlamaya, işlemeye ve ekmeye mahsus tarla ve bahçe tarımında veya ormancılıkta kullanılan makina ve cihazlar; çimenlikler ve spor sahaları için silindirler
- 84.55 (GTİP)** Metalleri haddeleme makinaları ve bunların silindirleri
- 84.59 (GTİP)** Metalleri talaş kaldırmak suretiyle delmeye, raybalamaya, frezelemeye, diş açmaya veya vida yuvası açmaya mahsus takım tezgahları (kızaklı işlem üniteleri dahil) [84.58 pozisyonundaki torna tezgahları (tornalama merkezleri dahil) hariç]
- 84.60 (GTİP)** Metalleri veya sermetleri taşlama taşları ,aşındırıcılar veya parlatma ürünleri vasıtasıyla işleyen çapak alma, bileme, taşlama, honlama, lepleme, parlatma veya başka şekilde tamamlama işlemlerine mahsus tezgahlar (84.61 pozisyonundaki dişli açma, dişli taşlama veya dişli tamamlama tezgahları hariç)
- 84.64 (GTİP)** Taş, seramik, beton, asbestli çimento veya benzeri mineral maddeleri işlemeye veya camı soğuk olarak işlemeye mahsus makinalar

84.66 (GTİP) Sadece veya esas itibariyle 84.56 ila 84.65 pozisyonlarındaki makinalarda kullanılmaya elverişli aksam, parça ve aksesuar (işlenecek parçaları tutucular ve alet tutucuları, otomatik şekilde açılan pafta kafaları, taksim edici tertibat ve makinalara mahsus diğer tertibat dahil); elde kullanılmaya mahsus her türlü el aletlerinin alet tutucuları

84.67 (GTİP) El ile kullanılan, pnömatik, hidrolik veya elektrikli ya da elektriksiz kendinden motorlu olan aletler

84.74 (GTİP) Toprak, taş, cevher veya katı haldeki diğer mineral maddeleri (toz ve hamur halinde olanlar dahil) tasnif etmeye, elemeye, ayırmaya, yıkamaya, kırmaya, öğütmeye, karıştırmaya veya yoğurmaya mahsus makina ve cihazlar; mineral katı yakıtları, seramik hamurlarını, sertleşmemiş çimentoyu, alçıyı ve toz veya hamur halindeki diğer mineral maddeleri aglomere etmeye, kalıba dökmeye veya bunlara şekil vermeye mahsus makina ve cihazlar; kumdan dökümhane kalıpları yapmaya mahsus makinalar

84.75 (GTİP) Seramikten inşaat tuğlaları (kaba tuğlalar, putrel üstü tuğlaları ve benzeri eşya)

84.82 (GTİP) Elektrik veya elektronik ampullerin, tüplerin veya valflerin veya flaş ampullerinin cam zarflar içinde montajına mahsus makinalar; cam veya cam eşyanın imaline veya sıcak olarak işlenmesine mahsus makinalar

84.83 (GTİP) Transmisyon milleri (kam milleri ve krank milleri dahil) ve kranklar; yatak kovanları ve mil yatakları; dişliler ve dişli sistemleri; bilyalı ve makaralı vidalar; dişli kutuları ve diğer hız değiştiriciler (tork "torque" değiştiricileri dahil) volanlar ve kasnaklar (kasnak blokları dahil); kavramalar ve kaplinler (üniversal kaplinler dahil)

85.01 (GTİP) Elektrik motorları ve jeneratörler [elektrik enerjisi üretim (elektrojen) grupları hariç]

85.26 (GTİP) Radar cihazları, telsiz seyrüsefer yardımcı cihazları ve uzaktan kumanda etmeye mahsus telsiz kontrol cihazları

85.28 (GTİP) Monitörler ve projektörler (televizyon alıcı cihazı ile mücehhez olmayanlar); televizyon alıcı cihazları (radyo yayınlarını alıcı cihazı veya ses veya görüntü kayıt veya tekrar verme cihazıyla birlikte olsun olmasın)

85.29 (GTİP) Sadece veya esas itibariyle 85.25 ila 85.28 pozisyonlarında yer alan cihazlara mahsus aksam ve parçalar

2. DÜNYA'DA MAKİNE SEKTÖRÜ

Makine sektörü, sahip olduğu yüksek katma değer oranı, teknoloji üretimini zorunlu kılması, geniş bir yan sanayi ağı oluşturması, yatırım maliyetlerini düşürmesi, nitelikli personele yönelik istihdam alanı oluşturması, dışa bağımlılığı ve dış ticaret açığını azaltmasının yanı sıra pek çok sektöre girdi sağlaması ile tetikleyici güce sahip lokomotif bir sektördür.

Makine sanayinin 2018 yılında dünya makine ihracatı geçen seneye oranla %10 artış göstererek 1,14 milyon doları aşmıştır. Makine sanayi ihracat payını 2008 sonrası artırmayı başarmış olmakla birlikte dünya ihracatı içinden aldığı pay son dört yıldır durağanlaşmıştır.

Tablo 4: Ürün Bazında Dünya Makine İhracatı (1000 \$)

GTIP NO	GTIP AÇIKLAMA	2016	2017	2018
847989	Makineler ve Mekanik Aletler	35,163,157	41,550,832	46,446,852
850300	Sadece veya esas olarak elektrik motorları ve jeneratörlerle kullanım için uygun parçalar	16,548,192	17,344,759	19,254,285
842810	Asansörler ve Skip Vinçleri	5,815,849	6,090,252	6,567,325
841850	Depolama ve teşhir için Mobilya "sandıklar, dolaplar, teşhir tezgahları"	5,326,241	5,866,332	6,259,538
846789	Hidrolik veya bağımsız elektrik motorlu araçlar için el aletleri	2,125,850	2,207,219	2,240,451
841231	Pnömatik güç motorları ve motorları, doğrusal etkili, "silindirler"	1,708,714	1,965,630	2,170,973
846620	Takım tezgahları için çalışma tutucular	1,643,324	1,852,800	2,102,470
842542	Hidrolik krikolar ve vinçler (garajlarda kullanılan yerleşik kriko sistemleri hariç)	1,702,298	1,755,816	2,050,764
851521	Metallerin direnç kaynağı için tamamen veya kısmen otomatik makineler	1,648,199	1,814,775	1,954,760
847730	Kauçuk veya plastiklerin işlenmesi için şişirme makineleri	1,512,854	1,564,332	1,789,243
843359	Tarımsal ürünler için hasat makineleri (biçme makineleri, saman yapma makineleri hariç)	1,250,697	1,544,538	1,623,661
846599	Tahta, mantar, kemik, sert kauçuk, sert plastik veya benzeri sert malzemeleri işlemek için tezgahlar	1,384,554	1,394,529	1,606,465
846150	Metal, metal karbür veya sermet işlemek için testereler veya kesiciler	984,347	1,036,996	1,184,290
846229	Bükme, katlama, düzleştirme veya basma makineleri (presler dahil) (sayısal olarak kontrol edilmez)	1,086,121	1,155,486	1,137,282
847740	Kauçuk veya plastiklerin işlenmesi için vakumlu kalıplama makineleri ve diğer termoform makineleri	850,124	942,007	951,267
841440	Çekme için tekerlekli bir şasiye monte edilmiş hava kompresörleri	709,421	767,280	932,284
845150	Tekstil kumaşlarının makarasını sarma, makarayı açma, katlama, kesme veya oyalama makineleri	674,989	712,149	755,731
846239	Metal işlemek için, sayısal olarak kontrol edilmeyen presler dahil, kesme makineleri	390,364	432,427	474,642
841720	Elektrikli bisküvi fırınları, ekmek fırınları, dahil.	421,323	430,479	447,186
846249	Zımbalama veya çentik açma makineleri, dahil. presler ve kombine delme ve kesme makineleri,	263,539	253,033	255,458
851529	Tam veya kısmen otomatik olmayan metallerin direnç kaynağı için makineler	231,202	187,504	227,973
845610	Malzemenin çıkarılması, lazer veya başka ışık veya foton demeti, ultrasonik, elektro-deşarj, elektro-kimyasal, elektron demeti, iyon demeti veya plazma ark işlemleri ile herhangi bir malzemenin çalışması için tezgahlar; su jeti ile kesme makinaları	4,118,844	262,220	25,831

Kaynak: TradeMap

Tablo 5: Ükelere Göre Dünya Makine İhracatı

ÜLKE	2015	2016	2017	2018
ALMANYA	13,412,575	13,945,454	15,055,900	16,593,898
ÇİN	11,830,181	12,223,084	13,000,146	14,958,373
JAPONYA	7,127,181	7,570,894	7,825,488	8,134,386
İTALYA	6,823,214	7,009,308	7,094,378	7,617,751
A.B.D.	8,115,732	6,901,485	6,950,434	7,175,369
G.KORE	4,161,063	4,079,373	4,966,745	5,346,092
HONG KONG	1,664,719	1,695,145	2,167,117	2,454,892
FRANSA	2,040,336	2,113,276	2,118,521	2,251,099
HOLLANDA	1,682,351	1,784,180	1,954,148	2,232,821
İSPANYA	1,774,066	2,017,080	1,944,478	2,178,321

Kaynak: TradeMap

Tablo 6: Ürün Bazında Dünya Makine İthalatı (1000 \$)

GTIP NO	GTIP AÇIKLAMA	2016	2017	2018
847989	Makineler ve Mekanik Aletler	37,476,196	41,875,601	44,256,390
850300	Sadece veya esas olarak elektrik motorları ve jeneratörlerle kullanım için uygun parçalar	17,117,113	18,049,951	19,091,361
842810	Asansörler ve Skip Vinçleri	5,563,458	5,698,266	6,014,348
841850	Depolama ve teşhir için Mobilya "sandıklar, dolaplar, teşhir tezgahları"	5,141,870	5,528,398	5,936,636
846789	Hidrolik veya bağımsız elektrik motorlu araçlar için el aletleri	2,086,715	2,315,667	2,495,681
841231	Pnömatik güç motorları ve motorları, doğrusal etkili, "silindirler"	2,272,436	2,408,731	2,414,193
846620	Takım tezgahları için çalışma tutucular	1,589,048	1,792,066	1,942,468
842542	Hidrolik krikolar ve vinçler (garajlarda kullanılan yerleşik kriko sistemleri hariç)	1,389,734	1,767,188	1,872,368
851521	Metallerin direnç kaynağı için tamamen veya kısmen otomatik makineler	1,376,277	1,720,552	1,761,024
847730	Kauçuk veya plastiklerin işlenmesi için şişirme makineleri	1,551,780	1,542,460	1,736,144
843359	Tarımsal ürünler için hasat makineleri (biçme makineleri, saman yapma makineleri hariç)	1,345,398	1,456,624	1,730,212
846599	Tahta, mantar, kemik, sert kauçuk, sert plastik veya benzeri sert malzemeleri işlemek için tezgahlar	1,286,922	1,211,541	1,433,069
846150	Metal, metal karbür veya sermet işlemek için testereleler veya kesiciler	1,182,826	1,281,584	1,337,254
846229	Bükme, katlama, düzleştirme veya basma makineleri (presler dahil) (sayısal olarak kontrol edilmez)	919,124	1,044,961	1,173,532
847740	Kauçuk veya plastiklerin işlenmesi için vakumlu kalıplama makineleri ve diğer termoform makineleri	973,433	1,018,880	1,123,334
841440	Çekme için tekerlekli bir şasiye monte edilmiş hava kompresörleri	836,593	885,029	1,021,996
845150	Tekstil kumaşlarının makarasını sarma, makarayı açma, katlama, kesme veya oyalama makineleri	621,219	721,574	754,386
846239	Metal işlemek için, sayısal olarak kontrol edilmeyen presler dahil, kesme makineleri	419,362	369,779	476,222
841720	Elektrikli bisküvi fırınları, ekme fırınları, dahil.	491,593	457,338	470,124
846249	Zımbalama veya çentik açma makineleri, dahil. presler ve kombine delme ve kesme makineleri,	263,539	253,033	255,458
851529	Tam veya kısmen otomatik olmayan metallerin direnç kaynağı için makineler	231,202	187,504	227,973
845610	Malzemenin çıkarılması, lazer veya başka ışık veya foton demeti, ultrasonik, elektro-deşarj, elektro-kimyasal, elektron demeti, iyon demeti veya plazma ark işlemleri ile herhangi bir malzemenin çalışması için tezgahlar; su jeti ile kesme makinaları	4,118,844	262,220	25,831

Kaynak: TradeMap

Tablo 7: Ükelere Göre Dünya Makine İthalatı

ÜLKE	2015	2016	2017	2018
ÇİN	9,911,096	9,666,008	11,608,995	12,266,233
A.B.D.	9,499,982	9,938,256	11,137,056	11,410,681
ALMANYA	5,695,546	5,978,648	6,173,256	6,779,761
MEKSİKA	3,684,223	3,802,389	4,156,035	4,325,276
FRANSA	2,798,559	2,876,263	3,106,857	3,270,169
VİETNAM	1,672,029	1,940,193	3,855,225	2,493,989
BİRLEŞİK KRALLIK	2,257,783	2,580,754	2,382,610	2,492,138
HİNDİSTAN	1,848,240	2,090,431	1,857,992	2,434,354
İTALYA	1,650,248	1,763,420	1,837,469	2,193,602
KANADA	2,222,878	4,209,355	1,928,764	2,158,155

3. TÜRKİYE'DE MAKİNE SEKTÖRÜ

Türk makine sektörünün temel göstergeleri çeşitli başlıklar altında sunulmakta ve değerlendirilmektedir. Türkiye'de makine sektörü ile sanayiinin geneli ve diğer sektörlerle ait temel göstergeler Türkiye İstatistik Kurumu ile diğer resmi kurumlar tarafından açıklanmaktadır. Son yıllarda açıklanan veriler giderek çeşitlenmekte ve zenginleşmektedir.

2018 yılında 168 milyar dolar olarak gerçekleşen toplam Türkiye ihracatından, Makine Sektörü yüzde 9,2 pay almıştır.

Türk Makineleri, 200'ün üzerinde ülkeye ihraç edilmektedir. Makine sektöründeki Ar-Ge harcamaları 2017 itibarıyla 735 milyon TL ye ulaşmıştır.

2018 yılı itibarı ile Makine ihracatımız yüzde 15'e yakın oranda artmış, makine ithalatımız ise yüzde 4 azalmıştır. Bu yerli imalatın gücünü görmemiz açısından önemlidir.

Makine ihracat toplam ihracatımız içindeki payını arttırarak Gayri Safi Milli Hasıla (GSMH) üzerinde olumlu etki yaratmıştır.

Tablo 8: Türkiye'nin Makine Ticareti

(1000 \$)	2015	2016	2017	2018
MAKİNE SATIŞI	38.651.549	37.591.817	36.796.148	31.092.330
DEĞİŞİM %	-5,61	-2,74	-2,12	-15,5
MAKİNA İMALATI	27.586.422	24.569.688	25.522.849	22.809.434
DEĞİŞİM %	-5,18	-10,94	3,88	-10,63
MAKİNE İHRACATI	11.862.162	12.039.137	13.527.110	15.510.415
DEĞİŞİM %	-9,4	1,49	12,36	14,66
MAKİNE İTHALATI	22.927.288	25.061.286	24.800.409	23.793.311
DEĞİŞİM %	-8,9	9,31	-1,04	-4,06
TOPLAM SEKTÖR İHRACATI	143.844.200	142.600.000	157.019.765	168.023.000
TOPLAM SEKTÖR İTHALATI	207.206.545	198.600.000	233.799.619	223.039.000
SEKTÖRÜN İHRACAT İÇİNDEKİ PAYI %	8,25	8,44	8,61	9,23
SEKTÖRÜN İTHALAT İÇİNDEKİ PAYI %	11,06	12,62	10,61	10,67

Kaynak: TUIK, TradeMap

Tablo 9: Türkiye'nin Ürün Bazında Makine İhracatı (1000 \$)

GTIP NO	GTIP AÇIKLAMA	2016	2017	2018
841850	Depolama ve teşhir için Mobilya "sandıklar, dolaplar, teşhir tezgahları"	241,678	259,520	295,557
847989	Makineler ve Mekanik Aletler	128,591	170,306	189,694
850300	Sadece veya esas olarak elektrik motorları ve jeneratörlerle kullanım için uygun parçalar	106,951	98,677	172,064
842810	Asansörler ve Skip Vinçleri	50,217	58,403	83,060
846229	Bükme, katlama, düzleştirme veya basma makineleri (presler dahil) (sayısal olarak kontrol edilmez)	74,345	70,872	75,821
846239	Metal işlemek için, sayısal olarak kontrol edilmeyen presler dahil, kesme makineleri	60,443	60,061	63,860
846599	Tahta, mantar, kemik, sert kauçuk, sert plastik veya benzeri sert malzemeleri işlemek için tezgahlar	19,973	26,299	27,315
847740	Kauçuk veya plastiklerin işlenmesi için vakumlu kalıplama makineleri ve diğer termofom makineleri	18,732	24,056	26,941
846150	Metal, metal karbür veya sermet işlemek için testereler veya kesiciler	19,257	20,805	25,152
845150	Tekstil kumaşlarının makarasını sarma, makarayı açma, katlama, kesme veya oyalama makineleri	14,391	17,911	19,613
846249	Zımbalama veya çentik açma makineleri, dahil. presler ve kombine delme ve kesme makineleri,	10,857	13,178	11,331
841720	Elektrikli bisküvi fırınları, ekmek fırınları, dahil.	8,277	9,144	8,551
843359	Tarımsal ürünler için hasat makineleri (biçme makineleri, saman yapma makineleri hariç)	6,305	5,100	7,134
841440	Çekme için tekerlekli bir şasiye monte edilmiş hava kompresörleri	5,461	5,567	6,612
846620	Takım tezgahları için çalışma tutucular	2,279	3,415	5,701
842542	Hidrolik krikolar ve vinçler (garajlarda kullanılan yerleşik kriko sistemleri hariç)	4,055	4,384	3,334
846789	Hidrolik veya bağımsız elektrik motorlu araçlar için el aletleri	2,775	3,414	2,908
841231	Pnömatik güç motorları ve motorları, doğrusal etkili, "silindirler"	2,699	2,981	2,851
851521	Metallerin direnç kaynağı için tamamen veya kısmen otomatik makineler	1,897	894	1,740
847730	Kauçuk veya plastiklerin işlenmesi için şişirme makineleri	414	1,953	1,328
851529	Tam veya kısmen otomatik olmayan metallerin direnç kaynağı için makineler	2,106	1,457	903
845610	Malzemenin çıkarılması, lazer veya başka ışık veya foton demeti, ultrasonik, elektro-deşarj, elektro-kimyasal, elektron demeti, iyon demeti veya plazma ark işlemleri ile herhangi bir malzemenin çalışması için tezgahlar; su jeti ile kesme makinaları	81,693	0	0

Kaynak: TradeMap

Tablo 10: Türkiye'nin Ülkelere Göre Makine İhracatı

ÜLKE	2015	2016	2017	2018
FRANSA	27,997	24,146	32,237	77,203
ALMANYA	55,785	89,473	82,421	55,832
BİRLEŞİK KRALLIK	43,831	51,125	41,104	50,854
A.B.D.	22,854	30,428	30,372	38,857
RUSYA	24,149	12,872	24,729	34,851
CEZAYİR	22,798	19,276	27,484	34,788
HOLLANDA	18,755	19,988	15,985	30,233
IRAK	26,452	25,388	32,019	28,826
UKRAYNA	7,573	11,415	13,710	28,110
ITALYA	21,030	21,225	27,158	27,214

Kaynak: TradeMap

Tablo 11: Türkiye'nin Ürün Bazında Makine İthalatı (1000 \$)

GTIP NO	GTIP AÇIKLAMA	2016	2017	2018
847989	Makineler ve Mekanik Aletler	485,757	1,021,001	591,602
842810	Asansörler ve Skip Vinçleri	142,578	182,701	131,491
850300	Sadece veya esas olarak elektrik motorları ve jeneratörlerle kullanım için uygun parçalar	225,768	118,268	82,371
843359	Tarımsal ürünler için hasat makineleri (biçme makineleri, saman yapma makineleri hariç)	27,488	30,624	29,467
845150	Tekstil kumaşlarının makarasını sarma, makarayı açma, katlama, kesme veya oyalama makineleri	24,235	28,674	27,007
851521	Metallerin direnç kaynağı için tamamen veya kısmen otomatik makineler	31,854	38,189	41,944
841231	Pnömatik güç motorları ve motorları, doğrusal etkili, "silindirler"	22,364	22,803	24,083
846789	Hidrolik veya bağımsız elektrik motorlu araçlar için el aletleri	28,913	30,603	27,260
846620	Takım tezgahları için çalışma tutucular	14,900	18,222	19,145
846229	Bükme, katlama, düzleştirme veya basma makineleri (presler dahil) (sayısal olarak kontrol edilmez)	22,135	13,642	28,836
846599	Tahta, mantar, kemik, sert kauçuk, sert plastik veya benzeri sert malzemeleri işlemek için tezgahlar	29,672	23,499	14,509
847730	Kauçuk veya plastiklerin işlenmesi için şişirme makineleri	17,465	22,803	23,312
841850	Depolama ve teşhir için Mobilya "sandıklar, dolaplar, teşhir tezgahları"	25,295	22,574	18,500
846150	Metal, metal karbür veya sermet işlemek için testereler veya kesiciler	22,933	18,982	19,443

847740	Kauçuk veya plastiklerin işlenmesi için vakumlu kalıplama makineleri ve diğer termoform makineleri	9,464	14,839	21,812
846239	Metal işlemek için, sayısal olarak kontrol edilmeyen presler dahil, kesme makineleri	4,809	12,786	1,524
842542	Hidrolik krikolar ve vinçler (garajlarda kullanılan yerleşik kriko sistemleri hariç)	9,477	9,686	7,340
841440	Çekme için tekerlekli bir şasiye monte edilmiş hava kompresörleri	10,453	8,594	11,387
841720	Elektrikli bisküvi fırınları, ekmek fırınları, dahil.	13,239	13,446	4,527
846249	Zımbalama veya çentik açma makineleri, dahil. presler ve kombine delme ve kesme makineleri,	6,738	16,721	3,363
851529	Tam veya kısmen otomatik olmayan metallerin direnç kaynağı için makineler	3,575	2,859	3,470
845610	Malzemenin çıkarılması, lazer veya başka ışık veya foton demeti, ultrasonik, elektro-deşarj, elektro-kimyasal, elektron demeti, iyon demeti veya plazma ark işlemleri ile herhangi bir malzemenin çalışması için tezgahlar; su jeti ile kesme makinaları	64,746	64,616	0

Kaynak: TradeMap

Tablo 12: Türkiye'nin Ülkelere Göre Makine İthalatı (1000 \$)

ÜLKE	2015	2016	2017	2018
ÇİN	199,147	768,583	264,216	225,209
İTALYA	187,459	203,555	187,239	200,678
ALMANYA	306,854	278,126	266,240	191,807
JAPONYA	47,721	46,678	23,647	38,925
A.B.D.	54,630	38,198	56,474	38,024
G.KORE	22,609	27,350	30,604	27,115
HİNDİSTAN	17,067	8,331	21,756	18,826
FRANSA	30,463	21,875	20,244	18,358
İSPANYA	37,788	40,168	27,190	18,187
İSVİÇRE	37,737	36,709	20,116	15,291

Kaynak: TradeMap

4. KANADA HAKKINDA GENEL BİLGİLER

RESMİ ADI	KANADA
YÖNETİM BİÇİMİ	FEDERAL PARLAMENTER DEMOKRASİ VE ANAYASAL MONARSİ.
BAŞBAKAN	JUSTIN TRUDEAU
BAŞKENT	OTTAWA
NÜFUS (WORLDOMETERS 2019)	37,294,394
YÜZ ÖLÇÜMÜ (KM²)	9,093,507
DİL	İNGİLİZCE,FRANSIZCA
ETNİK YAPI	İNGİLİZ (%19), FRANSIZ (%15), İSKOÇ (%14), İRLANDALI (%13), ALMAN (%9), İTALYAN (%4), ÇİNLİ (%4), KIZILDERİLİ (%4), DİĞER (%18)
DİNİ YAPI	KATOLİK HRİSTİYAN
PARA BİRİMİ	KANADA DOLARI (CAD)
GSYİH (MİLYON \$)-2019	1,739,110
KBGSYİH (\$) -2019	46,419
BÜYÜME ORANI (%) -2019	1,49

4.1. Coğrafi Konum

Kuzey Amerika'nın kuzeyinde, 60 00 kuzey enlemi ve 95 00 batı boylamı arasında bulunan ve hem Atlas hem de Pasifik Okyanusu'na kıyısı olan Kanada, bu her iki Okyanusun yanı sıra Kuzey Buz Denizi'nde de çok uzun kıyılara sahiptir. Ülkenin, güneyde 8.892 km uzunluğundaki sınırıyla ABD haricinde kara komşusu bulunmamaktadır. Yaklaşık 202 bin kilometre ile dünyanın en uzun kıyılarına sahip ülkesi olan Kanada'nın yüzölçümü, dünya toplam yüzölçümünün %7'sini, Amerika kıtasının ise yaklaşık %41'lik kısmını oluşturmaktadır. 10 milyon kilometrekareye ulaşan yüzölçümüne rağmen, ülke nüfusunun büyük kısmı başta güneydeki ABD sınırına yakın bölgeler olmak üzere belirli bölgelerde yoğunlaşmaktadır. Karasal yüzölçümü 9,1 milyon km² olup, bunun %7'si tarımsal alan, %46'sı ise orman alanlarından oluşmaktadır.

Coğrafyasında batıdaki dağlık ovalar ile güneydoğudaki alçak düzlüklerin ön plana çıktığı ülkenin en yüksek noktası da 5 959 metre yüksekliği ile Logan Dağları'dır.

Ülke doğudan batıya 6 farklı zaman dilimine ve British Columbia (Pasifik Kıyısı), The Cordillera, The Prairies, The Canadian Shield, The Great Lakes (Güney Quebec ve Ontario Eyaletleri), The Atlantic Provinces, ve The Arctic (Kuzey Buz Denizi) olmak üzere 7 coğrafi bölgeye ayrılmaktadır.

4.2. Siyasi ve İdari Yapı

1 Temmuz 1867 tarihinde İngiltere'den ayrılarak Federal yapıda bağımsızlığını ilan eden Kanada'da, İngiltere Kraliçesi'ne bağlı bir anayasal monarşi yönetim biçimi benimsenmiştir. Kanada Hükümeti'nin önerisi ile Kraliçe tarafından atanan Genel Vali, Kraliçe'nin ülkedeki temsilcisi olarak görev yapmaktadır.

Ülkenin iki meclisli parlamenter sistemi, 308 üyeli Avam kamarası ile 105 üyeli Senato'dan oluşmaktadır. Avam kamarası üyeleri dört yılda bir yapılan seçimlerle belirlenirken Senato üyeleri Başbakan'ın önerisiyle Genel Vali tarafından atanmaktadır.

10 eyalet (Alberta, British Columbia, Manitoba, New Brunswick, Newfoundland, Northwest, Nova Scotia, Nunavut, Ontario, Prince Edward Adası) ve 3 bölgeden (Quebec, Saskatchewan, Yukon) oluşan federal yapı içinde yönetim yetkileri, Merkezi Hükümet (Federal Government), Eyalet Hükümetleri (Provincial Government) ve Yerel Hükümetler/Belediyeler (Regional Government) arasında paylaşılmaktadır. Eyalet ve Bölgesel Hükümetler anayasa çerçevesinde belirlenmiş kapsamda bağımsızdır. Kuzeybatı (The Northwest) ve Yukon Bağımsız Bölgeleri ise merkezi hükümet tarafından yönetilmektedir.

4.3. Nüfus ve İşgücü Yapısı

Coğrafi yapısından dolayı nüfusun dağınık olduğu Kanada'da kentleşme oranı oldukça yüksektir. Ülke dünyanın nüfus yoğunluğu en düşük olan ülkelerinden biridir. Buna karşılık ülke aynı zamanda dünyada kentleşme oranının en yüksek olduğu ülkelerden biridir. Ülke nüfusunun yaklaşık %85'lik kısmı 350 kilometre uzunluğundaki ABD sınırı doğrultusunda yaşamakta olup, bu nüfusun yarısından fazlası büyük şehirlerde yerleşiktir. Ülkenin orta ve kuzey bölgelerinde de şehirler ve kasabalar olmasına rağmen bunların nüfus yoğunluğu oldukça düşüktür.

Ülkeye ilk yerleşenler İngiliz ve Fransızlar olmakla beraber ülke nüfusunun kökenleri pek çok farklı ülkeden gelmektedir. Bu kültürel çeşitlilik, 1970'li yılların başından bu yana bir Kanada "ideali" haline gelmiştir.

Nüfus, yavaş bir artış hızı gösterse de Kanada hala G8 ülkeleri arasında nüfus artış hızı en fazla olan ülkelerden biridir. Ülke nüfusu 2000 yılından bu yana yıllık ortalama %1'lerde seyreden artış oranları göstermektedir. Kanada'nın geçmişi göz önüne alındığında oldukça düşük olan bu oran, G7 içindeki en yüksek nüfus artış hızı oranıdır. 2001 yılından bu yana ülkenin aldığı göç ise ülke nüfus artışının %66'lık kısmını oluşturmaktadır.

İşgücünün %80'e yakını hizmet sektöründe istihdam edilmektedir. İşsizlik oranı 1990'lı yılların başından itibaren yavaş yavaş azalarak 2008 yılı başı itibarıyla %6'lara kadar gerilemiş olsa da 2009 yılında tekrar artışa geçmiştir. 2017 yılında işsizlik oranı %6,3 olarak gerçekleşmiştir.

Son yıllarda her ne kadar kadın ve yaşlı nüfusun iş gücüne katılma oranının artması ile ülkenin işgücü hacmi gelişmiş olsa da, nüfusun giderek yaşlanarak doğum oranlarının azalması ile önümüzdeki yıllarda işgücü arzında sıkıntı yaşanması beklenmektedir. İşgücü arzının korunması için geçmişte olduğu gibi önümüzdeki dönemlerde de göçmenlerden yararlanılması düşünülmektedir.

Ülkede uygulanan asgari ücret oranları, eyaletlere ve işverenin politikalarına göre farklılık göstermektedir. Yetişkinler için asgari ücret oranları saat başına 9-10 Dolar arasında değişmektedir. Kanada genelinde ortalama ücretler ise saatlik 22-23 dolar civarındadır. Haftalık çalışma saatleri de yine eyaletlere göre değişmekle birlikte Kanada ortalaması 30 saat civarındadır.

4.4. Doğal Kaynaklar ve Çevre

Ülkenin üç ana bölgesi ve Prens Edward Adası'nda birincil tarımsal faaliyetler de önem taşıyor olmakla beraber başta British Columbia ve Quebec olmak üzere Kanada'nın tüm bölgelerinde madencilik ve ormancılık çok büyük önem taşımaktadır.

Kanada dünya ormanlarının %10'una sahip ve topraklarının yarısı ormanlarla kaplı bir ülkedir. Bu ormanların %65'i verimli olarak kabul edilmektedir. Ladin en yaygın ağaç türüdür. Ülke dünyadaki en büyük kereste, odun hamuru ve gazete kağıdı ihracatçısıdır. Ormancılık sanayi geleneksel olarak ABD inşaat ve basın sektörlerine aşırı derecede bağımlı olup, bu sektörlerdeki gelişmelerden şiddetle etkilenmektedir. Ham ağaçların üçte birinden fazlası British Columbia'da kesilmekle beraber kerestenin büyük kısmı Ontario, Quebec ve kısmen de New Brunswick'te üretilmektedir.

Özellikle Alberta olmak üzere tüm Batı Kanada'da büyük miktarlarda petrol ve doğal gaz rezervleri bulunmaktadır. Ayrıca Atlantik kıyısında birkaç tane açık deniz petrol çıkarma tesisi bulunmaktadır. Diğer taraftan British Columbia, Manitoba ve Quebec bölgelerinde nehirler önemli bir hidro-elektrik kaynağı olarak kullanılmaktadır.

Kanada maden, mineraller bakımından da dünyanın en zengin ülkelerinden biridir. Dünyanın en büyük Potas üreticisidir. 2009 yılına kadar dünyanın en büyük uranyum üreticisi olan Kanada, bu yıldan sonra Kazakistan'ın devreye girmesiyle dünya uranyum üretiminde de 2. sırada yer almıştır. Bunların haricinde kömür, nikel, titanyum konsantresi, alüminyum, demir cevheri, çinko, bakır, altın, kurşun, molibden ve elmas üretiminde de dünyanın sayılı ülkeleri arasındadır.

Kanada toprakları ve su kaynaklarının %12'lik kısmı, kanun gereği federal ve bölgesel hükümetler tarafından milli park, bölgesel park, vahşi yaşam alanı veya ekolojik rezerv olarak korunmaktadır. Ayrıca doğal kaynakların tüketilmesini engellemek amacıyla, hükümet tarafından finanse edilen belirli geri dönüşüm ve doğal hayatın yenilenmesi programları uygulanmaktadır. Öte yandan Kanada, 15 Aralık 2011 tarihinde Kyoto Protokolü'nden ayrıldığını bildirmiş olup, böylece, 1997'de imzalanan ve 2005'te yürürlüğe giren bu anlaşmadan resmen çekilen ilk ülke olmuştur. 15 Aralık 2012 tarihi itibarıyla yürürlüğe giren çekilme kararının gerekçesi olarak Kanada; hedeflenen sera gazı

salınım değerlerine ulaşamadığı için yaklaşık 14 milyar Dolar ceza ile karşı karşıya kalınması ve dünya sera gazı salınımında başı çekenlerin (ABD ve Çin) protokolde yer almamasını gerekçe göstermiştir. Kyoto Protokolü gereği Kanada, 2012'de gaz salınımını 1990'daki seviyesine göre yüzde 6 oranında azaltmak zorunda bulunuyordu. Önemli bir enerji üreticisi olan Kanada'nın protokolden çıkma kararında özellikle konvansiyonel petrol çıkarma tekniklerine kıyasla üç kat daha fazla sera gazı salınımına yol açan Alberta'daki petrol çıkarma sektörünün de etkisi olduğu ifade edilmektedir.

5. GENEL EKONOMİK DURUM

5.1. Ekonomik Yapı

IMF 2018 verilerine göre Kanada dünyanın 10. büyük ekonomisidir.

Kuzey Amerika pazarı ile hızla gelişen Asya ekonomileri arasında bir köprü görevi gören stratejik pozisyonu ile Kanada, dünyanın en büyük dokuzuncu tüketim pazarıdır. ABD ve Meksika ile gerçekleştirilen Kuzey Amerika Serbest Ticaret Alanı (NAFTA) sayesinde 443 milyonu aşan bir tüketici kitlesine ulaşma imkanı sağlamanın yanı sıra ülke, güvenli iş ve yatırım ortamı ile de dünyanın önde gelen en dinamik ekonomilerinden biri olarak değerlendirilmektedir.

Ekonomik İşbirliği ve Kalkınma Örgütü (OECD) ve G8 üyesi olan Kanada, dünyanın en zengin ekonomilerinden biridir. Sanayileşmiş diğer ekonomilerden farklı olarak Kanada ekonomisinde, ağaç ve petrol sanayi (birincil endüstriler) önemli bir yere sahiptir. Ülke aynı zamanda Güney Ontario merkezli, özellikle otomobil ağırlıklı bir imalat endüstrisine de sahiptir.

Doğal kaynaklar ülke ekonomisinin gelişmesinde kilit bir rol oynamış olmakla beraber toplam ekonomik faaliyetlerin %70'i ve istihdamın %75'ini oluşturan hizmetler sektörüyle bugün Kanada ekonomisi oldukça çeşitlenmiştir. British Columbia ve Alberta eyaletleri için çok büyük önem taşıyan doğal kaynaklar ticari dengenin önemli bir unsurudur.

5.2. Ekonomik Performans

En son 1991 yılında yaşanan %2,1'lik daralmadan sonra 2009 yılına kadar olan dönem içinde Kanada ekonomik performansının en göze çarpan unsuru hiç ekonomik daralma yaşanmamış olmasıdır. Bu süreçte Kanada ekonomisinin genel olarak düşük işsizlik ve bütçe fazlaları ile sürekli bir büyüme içerisinde olduğu görülmektedir. Kanada 2001 krizini, sadece üç aylık bir daralma ile atlattığı başarılı, ekonomi 2004-2007 yılları arasında yıllık ortalama %3'lerde seyreden oranlarda büyümüştür. Öte yandan 2009 kriziyle birlikte yıllar sonra ilk defa yaşadığı ekonomik daralmayla birlikte cari açık veren Kanada'nın 2007-2011 yılları arasında büyüme hızı ortalama %1,1 olmuştur. 2012 yılında büyüme hızı %1,7 olarak gerçekleşmiştir. 2013 yılında da yine büyüme hızının %1,7 olduğu tahmin edilmektedir. 2014 yılı için büyüme beklentisi %2,2'dir.

Serbest piyasa ekonomisi uygulanmakta olan Kanada'da, devletin ekonomik hayata müdahalesi Avrupa ülkeleri kadar olmasa da ABD'ye kıyasla biraz daha belirgindir. Ontario ve Batı eyaletlerinin bir kısmı hariç olmak üzere, genellikle Kanada'nın kişi başına düşen GSYİH'si, ABD'den düşük, Avrupa ekonomilerinden fazladır.

6. DOĞRUDAN YABANCI YATIRIMLAR

6.1. Doğrudan Yabancı Yatırımların Görünümü

Güçlü ve istikrarlı ekonomisi, rekabetçi yatırım ortamı, gelişmiş araştırma ve geliştirme altyapısı ile beraber nitelikli işgücünün varlığı Kanada'yı yabancı yatırımlar için cazip bir ülke haline getirmiştir.

Bu özellikleri ile imalattan bilgi ve iletişim teknolojilerine, gıda işlemeden yenilenebilir enerjiye kadar pek çok sektörde dünyanın önde gelen firmaları Kanada'da yatırım yapmaktadır. Ülke G7 ülkeleri arasında önümüzdeki 5 yıllık dönemde yatırım yapmak için en elverişli ülkelerden biri olarak gösterilmektedir.

- Ülkeler itibarıyla ele alındığında Kanada'da en fazla yatırım yapan ülke toplam yatırımların yarısından fazlasını oluşturan ABD'dir. Bu ülkeyi Hollanda, İngiltere, Lüksemburg, İsviçre, Japonya ve Brezilya takip etmektedir.

Kanada'nın yurtdışındaki yatırımlarının da %40'ı ABD'dedir.

- Sektörler itibarıyla yabancı yatırımlara bakıldığında madencilik, petrol ve doğal gaz çıkarma sektörleriyle, imalat ve finans sektörlerinin en fazla yabancı yatırım çeken alanlar olarak öne çıktığı görülmektedir. İmalat sanayi içinde yabancı yatırımlar en fazla petrol, birincil metaller, kimyasal ürünler, ulaştırma araçları, gıda, içecek, tütün ve kağıt ürünleri imalatı sektörlerine yönelmiştir. Kanada'nın yurt dışı yatırımlarında da yine madencilik, petrol ve doğal gaz çıkarma sektörleriyle, imalat, finans ve şirket yönetimi sektörlerinin başı çektiği görülmektedir.

6.2. Ülkede İş Kurma Mevzuatı

Kanada'da şirket kuruluşu oldukça basite indirgenmiş durumdadır. Kanada içinde ya da Kanada dışında ikamet edenler, şahsen ya da internet aracılığıyla şirketlerini kurabilmektedirler. Kanada'da ikamet edenler ikamet adresi göstermek durumundadırlar. Kanada dışında ikamet edenler ise durumlarını kuruluş belgelerinde belirtmek zorundadırlar.

Ülkede şirket kurmak isteyen ve Kanada vatandaşı olmayan yabancı yatırımcılar, Kanada Yatırım Kanunu hükümlerine tabidir. Bu çerçevede öncelikle hükümet ile bağlantıya geçerek bildirimde bulunmak ya da gözden geçirme başvurusu yapmak gerekmektedir.

Şirket kurma hükümleri federal ve yerel kanunlara tabi olabilmektedir. Eğer tek bir bölgede faaliyet gösterecek şirket kuruluyorsa o zaman o bölgenin yerel kanunları geçerli olmaktadır. Eğer şirket Kanada'nın birkaç eyaletinde birden faaliyet gösterecekse federal hükümlere tabi olacaktır. Ayrıca bankalar gibi bazı iş kollarında sektör spesifik hükümler uygulanmaktadır.

Ülkede şube açmak ise iki şekilde olabilmektedir. Eğer şube sadece bir şehirde faaliyet gösterecek şubenin ve şube isminin yerel tescil bürolarında tescil ettirilmesi gerekmektedir. Birden fazla bölgede, ya da eyalette, ya da ülke çapında faaliyet gösterecek şubeler ise eyalet ya da bölge tescili yaptırılmalıdır. Bir yabancı şirketin Kanada şirketler hukukuna tabi olan şubeleri ülkede aynen Kanadalı şirketler gibi hak ve yükümlülüklerle tabi olmaktadır. Aynı durum irtibat büroları için de geçerlidir.

Şubeler, Kanada içinde gerçekleştirdikleri faaliyetlerden doğan borç ve yükümlülüklerden sadece kendi başlarına sorumlu olmakta, şubenin bağlı olduğu yabancı şirket etkilenmemektedir.

Ülkede joint venture için özel bir yasal düzenleme mevcut değildir. Bu tarz faaliyetler sadece taraflar arasında yapılan sözleşmelerle düzenlenmektedir. Yapılacak joint venture sözleşmesi, işbirliği ya da ortak faaliyetlerin sınırlarını kesin olarak belirlemeli, tarafların katkısını, karların paylaşımını ve yönetim biçimini ortaya koymalıdır.

6.3. Yatırımlara Sağlanan Teşvikler

Ülkede yabancı yatırımlara doğrudan sağlanan bir vergi avantajı ya da muafiyeti bulunmamakla beraber uygulanan vergi oranları diğer G7 ülkelerine göre daha düşüktür.

Diğer taraftan ülkenin İhracat Geliştirme Ajansı (Export Development Corporation-EDC) Kanadalı ihracatçılara ve yabancı yatırımcılara ticaretle ilgili finansman ve risk yönetim hizmetleri sağlamaktadır. Ayrıca ülkede kurulmuş şirketlerin desteklenmesi amacıyla "Bilimsel Araştırma ve Deneysel Gelişim Programı, "Endüstriyel Araştırma Destek Programı" gibi çeşitli destek programları uygulanmaktadır.

Kanada yatırım ortamı ve devlet yardımları eyaletten eyalete farklılık gösterebilmektedir. Yatırımın büyüklüğüne göre ya da yer aldığı sektöre göre faydalanılacak devlet yardımı farklılık arz etmektedir. Büyük çaplı yatırımlar için, Başbakanlığa bağlı olarak çalışan yatırım kurumu (www.investincanada.gc.ca) ile temas kurulmak suretiyle yatırımın her safhasında bürokratik ya da ekonomik yardımlardan faydalanmak mümkündür.

6.4. Şirket Birleşmeleri ve Marka Satınalmalar

Doğrudan Yabancı Yatırımlar, yerli bir firmanın diğer bir ülkede yeni şirket kurmasından (greenfield investments), diğer ülkede yerleşik bir şirket ile birleşmesine (mergers) veya o ülkede yerleşik bir şirkette kontrol sağlayacak miktarda hisse satın almasına (acquisitions) kadar uzanmaktadır. Dünyadaki DYY'nin önemli bir kısmı sınır ötesi şirket birleşmeleri veya satın almalar şeklinde gerçekleşmekte olup, bu durum Kanada için de geçerliliğini korumaktadır.

Kanada'nın yurt dışında gerçekleştirdiği satın alma ve birleşmelerin hacim olarak yaklaşık yarısı Kuzey Amerika'dadır. Kanada içinde gerçekleşen satın alma ve birleşmelerin ise yine yarıdan fazlası Kuzey Amerika kaynaklıdır.

Kanada'da sınır ötesi şirket birleşmeleri ve satın almalar konusuna özel bir politika izlenmemekte, ülkeye DYY çekilmesi ve ülkenin rekabet gücüne ve ekonomik kalkınmasına katkı sağladığı için Kanadalı şirketlerin uluslararası pazarlarda DYY yapması teşvik edilmektedir. Kanadalı şirketlerin yurt dışında yapacakları yatırımlar konusunda, Dışişleri ve Uluslararası Ticaret Bakanlığı tarafından uygulanan Küresel Ticaret Destek Programı (Global Commerce Support Program) altında yer alan Yatırım İşbirliği Programı (Investment Cooperation Program-INC) ve Kanada İhracat Geliştirme İdaresi tarafından sağlanan destekler olmak üzere iki önemli destek programı ön plana çıkmaktadır.

Kanada Hükümeti, küresel ticaret stratejisi ile yurt dışı ve yerli yatırım, ihracat, hizmetler, üretim gibi ekonominin tüm sektörlerini birlikte değerlendiren bir politika izlemektedir. Hükümet, yurt içinde ve yurt dışında yatırım konularında firmaların karşılaştığı engellerin tespiti ve çözüme kavuşturulması amacıyla da sürekli olarak ilgili şirketler ve taraflardan bilgi toplamaktadır.

7. DIŞ TİCARET

Ülkenin ihracatı 2018 yılında bir önceki yıla göre % 6,9 oranında artarak 449,8 milyar dolar olarak gerçekleşmiştir. İthalatı ise bir önceki yıla göre % 6,1 oranında artarak 2018 yılında 458,9 milyar dolar olmuştur. 2018 yılında toplam 908,7 milyar dolarlık dış ticaret hacmi gerçekleştiren Kanada'nın dış ticaret açığı ise 2017 yılında bir önceki yıla göre % 22,9 azalarak 9,1 milyar dolara gerilemiştir.

Tablo 13: Kanada'nın Dış Ticareti (Milyon \$)

YIL	İHRACAT	İTHALAT	HACİM	DENGE
2016	390,020,604	402,906,596	792,636,212	-12,885,992
2017	420,688,035	432,615,608	853,303,643	-11,927,573
2018	450,722,776	459,839,192	910,561,968	-9,116,416

Kaynak: Trademap

7.1. Kanada'nın İhracatı

Ülkenin 2018 yılında ihraç ettiği en önemli ürün grupları; mineral yakıtlar, mineral yağlar ve bunların damıtılmasından elde edilen ürünler; bitümenli maddeler; mineral mumlar; motorlu kara taşıtları, traktörler, bisikletler, motosikletler ve diğer kara taşıtları; bunların aksam, parça ve aksesuarı; elektriksiz makinalar; kıymetli veya yarı kıymetli taşlar, kıymetli metaller, kıymetli metallere kaplama metaller ve bunlardan mamul eşya; ağaç ve ahşap eşya; odun kömürü; plastikler ve mamulleri; elektrikli makine ve cihazlar ve bunların aksam ve parçaları; hava taşıtları, uzay taşıtları ve bunların aksam ve parçaları; alüminyum ve alüminyumdan eşya; kağıt ve karton; kağıt hamurundan, kağıttan veya kartondan eşya; eczacılık ürünleri; metal cevherleri, cüraf ve küldür.

Tablo 14: Kanada'nın İhraç Ettiği Başlıca Ürünler (1000 \$)

GTİP NO	GTİP AÇIKLAMA	2016	2017	2018
2709	Ham petrol (petrol yağları ve bitümenli minerallerden elde edilen yağlar)	39 486 266	53,999 ,311	66,903,274
8703	Otomobiller	48 804 257	46 369 964	41 008 098
7108	Altın (platin kaplamalı altın dahil) (işlenmemiş veya yarı işlenmiş ya da pudra halinde)	12 440 704	13 210 467	12 275 610
2710	Petrol yağları ve bitümenli minerallerden elde edilen yağlar	8 139 750	11 331 210	12 210 598
8708	Karayolu taşıtları için aksam ve parçalar	10 601 614	10 447 208	11 351 282
2711	Petrol gazları ve diğer gazlı hidrokarbonlar	7 758 347	10 162 043	9 693 232
4407	Uzunlamasına kesilmiş, biçilmiş ağaç; kalınlık > 6 mm	7 804 099	8 335 643	8 239 097
3004	Tedavide veya korunmada kullanılmak üzere hazırlanan ilaçlar (dozlandırılmış)	7 334 633	5 124 234	6 672 821
8411	Turbojetler, turbopropellerler ve diğer gaz türbinleri	5 134 705	5 840 784	6 593 583
8802	Helikopterler, uçaklar vb; uzay araçları (uydular dahil), uzay araçlarını fırlatıcı araçlar ve yörünge-altı araçları	6 231 610	6 081 634	6 458 194
7601	İşlenmemiş alüminyum	5 039 740	6 326 509	6 451 519
2701	Taşkömürü; taşkömüründen elde edilen briketler, topak vb. katı yakıtlar	3 346 976	5 200 339	5 795 035
1001	Buğday ve mahlut	4 504 560	5 089 422	5 700 483
4703	Sodali veya sülfatlı kimyasal odun hamuru	4 033 884	4 409 377	5 367 979
3104	Potaslı mineral veya kimyasal gübreler	3 539 117	3 917 002	4 937 801
3901	Etilen polimerleri (ilk şekillerde)	4 145 597	3 974 920	4 561 880
1205	Rep veya kolza tohumları	4 279 510	5 042 920	4 450 432
2601	Demir cevherleri ve konsantreleri	2 888 124	3 511 342	4 100 856
8704	Esya taşımaya mahsus motorlu taşıtlar	1 998 896	2 300 558	4 048 385
8803	88.01 ve 88.02 Pozisyonlarındaki hava taşıtlarının aksam ve parçaları	3 310 654	3 127 680	3 209 142
1905	Tatlı Bisküvi ve Gofretler	2 241 229	2 450 835	2 824 163
2603	Bakır cevherleri ve konsantreleri	2 705 697	2 753 475	2 819 355

Kanada'nın ihracatında ABD %75,1 pay ile en önemli pazardır. Ülkenin ihracatında olduğu gibi ithalatında da ABD en önemli ülkedir. 2018 yılı ithalatının yarısından fazlası (% 51,1) ABD'den gerçekleştirilmiştir. Ülkenin ABD'ye bağımlı bir dış ticaret yapısı bulunmaktadır. İhracatta pazar çeşitlendirmesinin sağlanması hedeflenmektedir. 2025 yılına kadar ihracatın % 50'sinin ABD dışı ülkelere yapılması temel hedef haline getirilmiştir.

Kanada'nın 2018 yılı ihracatında Türkiye % 0,2'lik payla 23. sırada yer almaktadır. 2018 yılında Kanada'nın Türkiye'ye ihracatı bir önceki yıla göre % 4,3 oranında artarak 1,02 milyar dolar olarak gerçekleşmiştir.

Tablo 15: Başlıca Ülkeler İtibari ile İhracatı (1000 \$)

ÜLKE	2016	2017	2018
ABD	297 489 448	319 062 752	337 781 778
ÇİN	15 826 201	18 197 291	21 272 672
İNGİLTERE	12 912 130	13 632 757	12 620 783
JAPONYA	8 095 799	9 108 522	9 983 151
MEKSİKA	5 775 014	6 056 390	6 339 123
G. KORE	3 306 370	4 082 121	4 522 981
ALMANYA	3 070 716	3 186 996	3 720 280
HOLLANDA	2 145 838	2 421 491	3 660 889
HİNDİSTAN	3 004 792	3 282 769	3 213 621
HONG KONG	1 755 009	1 721 794	3 013 147
BELÇİKA	2 422 745	2 712 691	2 800 860
FRANSA	2 565 812	2 622 496	2 640 914
İTALYA	1 750 175	1 767 475	2 348 424

Kaynak: Trade Map

7.2. Kanada'nın İthalatı

Ülkenin 2018 yılı ithalatında ise Türkiye, % 0,4 pay ile 24. sıradadır. Ülkenin Türkiye'den ithalatı bir önceki yıla göre % 31,5 artmıştır.

Tablo 16: Kanada'nın İthal Ettiği Başlıca Ürünler (1000 \$)

GTİP NO	GTİP AÇIKLAMA	2016	2017	2018
8708	Karayolu taşıtları için aksam ve parçalar	20 540 258	20 491 222	20 168 486
2710	Petrol yağları ve bitümenli minerallerden elde edilen yağlar	11 102 490	12 302 763	16 850 144
8703	Otomobiller	12 730 085	14 849 402	15 543 527
2709	Ham petrol (petrol yağları ve bitümenli minerallerden elde edilen yağlar)	10 886 017	12 772 303	14 235 838
8704	Esya taşımaya mahsus motorlu taşıtlar	13 019 373	15 878 488	14 047 331
8517	Telefon cihazları, ses, görüntü veya diğer bilgileri almaya veya vermeye mahsus diğer cihazlar	9 011 976	10 211 433	11 098 789
8471	Otomatik bilgi işlem mak. bunlara ait birimler; manyetik veya optik okuyucular, verileri koda dönüştüren ve işleyen mak.	7 793 273	8 569 995	9 303 028
3004	Tedavide veya korunmada kullanılmak üzere hazırlanan ilaçlar (dozlandırılmış)	7 192 652	7 161 425	7 643 147
8411	Turbojetler, turbopropellerler ve diğer gaz türbinleri	4 421 477	4 649 841	5 619 027
7108	Altın (platin kaplamalı altın dahil) (işlenmemiş veya yarı işlenmiş ya da pudra halinde)	5 581 653	5 471 323	4 830 098

8803	88.01 ve 88.02 Pozisyonlarındaki hava taşıtlarının aksam ve parçaları	4 084 264	4 209 771	4 584 570
8407	Kıvılcım ile ateşlemeli içten yanmalı doğrusal veya döner pistonlu motorlar (patlamalı motor)	4 906 614	4 897 302	4 533 774
8701	Traktörler	2 788 047	3 541 226	4 457 096
3002	İnsan kanı, hayvan kanı, serum, aşı, toksin vb. Ürünler	3 439 539	3 784 145	4 045 226
8429	Buldozerler, greyderler, toprak tesviye makinaları, skreyperler, mekanik küreyiciler, ekskavatörler, yol silindirleri vb	2 052 927	2 993 782	3 669 457
8481	Musluk, batarya, vana ve valfler	3 049 984	3 221 068	3 648 756
9401	Oturmaya mahsus mobilyalar ve bunların aksam ve parçaları	3 555 076	3 649 289	3 594 662
8544	İzole edilmiş teller, kablolar ve diğer elektrik iletkenler; tek tek kaplanmış liflerden oluşan fiber optik kablolar	3 390 092	3 562 284	3 592 170
8802	Helikopterler, uçaklar vb; uzay araçları (uydular dahil), uzay araçlarını fırlatıcı araçlar ve yörünge-altı araçları	2 890 478	3 314 773	3 590 374
8483	Transmisyon milleri, kranklar; yatak kovanları ve mil yatakları; dişliler ve sistemleri;vidalar;dişli kutuları volan vb	3 719 843	3 327 776	3 199 249
4011	Kauçuktan yeni dış lastikler	2 858 468	3 055 971	3 181 890
9403	Diğer mobilyalar ve bunların aksam ve parçaları	2 628 003	2 866 442	2 940 640
8716	Römorklar ve yarı römorklar; hareket ettirici tertibatı bulunmayan diğer taşıtlar; bunların aksam ve parçaları	2 111 732	2 429 521	2 853 695
9018	Tıpta, cerrahide, dişçilikte ve veterinerlikte kullanılan alet ve cihazlar	2 545 833	2 680 189	2 797 604
8413	Sıvılar için pompalar (ölçü tertibatı olsun olmasın) ve sıvı elevatörleri	2 381 960	2 610 364	2 722 232
2711	Petrol gazları ve diğer gazlı hidrokarbonlar	1 883 298	2 946 207	2 683 855

Kaynak: Trade Map

Tablo 17: Başlıca Ülkeler İtibari ile İthalatı (1000 \$)

ÜLKE	2016	2017	2018
ABD	210,217,861	222,059,351	235,151,935
ÇİN	48,599,712	54,761,584	58,263,593
MEKSİKA	25,064,565	27,346,640	28,398,562
ALMANYA	13,020,565	13,816,980	14,708,055
JAPONYA	11,942,055	13,486,286	13,005,587
G.KORE	8,034,953	6,630,375	7,282,671
İNGİLTERE	6,245,065	6,854,094	7,100,761
İTALYA	5,695,447	6,283,387	6,942,660
FRANSA	4,482,888	4,775,634	5,545,611
TAIPEİ,ÇİN	3,831,631	4,193,797	4,536,787
BREZİLYA	2,917,612	3,633,801	4,238,272
VIETNAM	3,743,923	3,920,398	4,152,258

Kaynak: Trade Map

8. DIŞ TİCARET POLİTİKASI VE VERGİLER

8.1. Dış Ticaret Politikası

Ülkenin dış ticaret politikasının en önemli bağlayıcı etkenlerinden biri ABD ve Meksika ile gerçekleŐtirilmiŐ olan Kuzey Amerika Serbest Ticaret Anlaşması'dır. Bu anlaŐmaya zemin hazırlayan gelişme, öncelikle ABD ile Kanada arasında 1988 yılında imzalanan ABD-Kanada Serbest Ticaret Anlaşması olmuştur. İkili bölgesel entegrasyonlar içinde en kapsamlılarından biri olarak kabul edilen bu anlaŐma, iki ülke arasındaki ticarete tarifelerin kaldırılması, tarife dış engellerin azaltılması ve hizmetler ticaretinin liberalleŐtirilmesi gibi hususları öngörmüŐtür.

ABD'nin bir yandan Kanada, diğer yandan Meksika ile yaptığı Serbest Ticaret AnlaŐmaları, sonuçta ABD-Kanada-Meksika arasında Kuzey Amerika kıtasını içine alacak Şekilde bir Kuzey Amerika Serbest Ticaret Anlaşması'nın (NAFTA) yolunu açmıştır.

12 Ağustos 1992 tarihinde imzalanan ve 1 Ocak 1994'te yürürlüğe giren NAFTA ile söz konusu üç ülke arasındaki ticaret ve yatırım ilişkileri liberalize edilmiŐtir. Taraf olan üç ülke, AnlaŐma kapsamında kendi aralarındaki ticarete tüm tarife ve tarife dış engelleri kaldırmayı ve üçüncü ülkelere karşı ulusal tarifelerini sürdürmeyi taahhüt etmektedir.

Hem sanayi hem de tarım ürünlerini kapsayan anlaŐma çerçevesinde sanayi ürünlerindeki gümrük vergilerinin on yıllık süre içinde sıfırlanması, bazı hassas tarım ürünleri için daha uzun süreli bir takvim uygulanması ilkesi benimsenmiştir. Çevre korunması, fikri mülkiyet hakları, kara ve hava taşımacılığı gibi hizmetlerle de ilgili düzenlemeler içeren AnlaŐma, ileri düzeyde bir entegrasyon öngörmektedir.

ABD ile Kanada arasında STA kapsamında 1998 yılında tamamen kaldırılan tarifeler, 2008 yılı itibarıyla Kanada ve Meksika arasında da sıfırlanmıŐtır. Bunun tek istisnası Kanada menşeli süt ürünleri, kümes hayvanları, yumurta ve Şeker gibi bazı tarımsal ürünlerdir. Bu ürünler, Kanada tarafından anlaŐma dışında tutulmuŐtur. Diğer taraftan Kanada'nın çeşitli ülkelerle imzalamış olduğu Serbest Ticaret AnlaŐmaları bulunmaktadır. Halen, Őili, Peru, EFTA, Kosta Rika, İsrail ve NAFTA (ABD-Meksika) ile imzalanmış olan Serbest Ticaret AnlaŐmaları yürürlüktedir. 2008 yılında Kolombiya ve 2009 yılında Ürdün ile de Serbest Ticaret AnlaŐmaları imzalanmış olmakla beraber bunlar henüz yürürlüğe girmemiŐtir. 2009 yılı sonu itibarıyla müzakereleri devam eden Serbest Ticaret AnlaŐmaları Panama, Kore, ANDEAN Ülkeleri, Karayipler Topluluğu ve Ortak Pazarı, Dominik Cumhuriyeti, Orta Amerika 4 Ülkeleri (CA4 Ülkeleri- El Salvador, Guatemala, Honduras ve Nikaragua) ve Singapur'dur.

Diğer taraftan Fas ve Ukrayna ile Serbest Ticaret Anlaşması yapılabilmesine yönelik görüŐmeler devam etmektedir. Ayrıca Kanada ile AB ve Kanada ile Hindistan arasında kapsamlı bir "ekonomik işbirliği" anlaşması için müzakereler baŐlatılmıŐtır.

Kanada'nın Ürdün, Polonya, Rusya, Arjantin, Macaristan, Çek Cumhuriyeti, Slovakya, Ukrayna, Letonya, Filipinler, Trinad ve Tobago, Barbados, Romanya, Ekvator, Mısır, Venezuela, Panama, Tayland, Ermenistan, , Uruguay, Lübnan, Kosta Rika, Hırvatistan ve Peru ile Yatırımların TeŐviki ve Korunması AnlaŐmaları bulunmaktadır. Kanada ile El Salvador (1999) ve Güney Afrika Cumhuriyeti (1995) arasında imzalanan anlaŐmalar ise henüz yürürlüğe girmemiŐtir.

Madagaskar ve Hindistan ile Yatırımların TeŐviki ve Korunması Anlaşması için yürütölen müzakereler tamamlanmıŐtır. Bahreyn, Tunus, Tanzanya, Endonezya, Vietnam, Moğolistan, Çin ve Kuveyt ile ise müzakereler sürmektedir.

İthal edilecek eşyanın gerektirdiği insan, hayvan ve bitki sağlığı ve güvenliği ya da teknik normlara uygunluğu, ilgili Bakanlıkların (Tarım, Çevre, Sanayi vb.) kontrolüne tabidir. Söz konusu kontroller, gümrüklerde malın fiili ithalat aŐamasında yapılmaktadır.

8.2. Tarifeler ve Diğer Vergiler

8.2.1. Tarifeler

Kanada'da ithalatta alınan gümrük vergileri koruma amaçlı olup, gelir saiki ön plana çıkmamaktadır. İthalatta hem spesifik hem de ad valorem gümrük vergileri uygulanmaktadır. Kanada'nın çeşitli ülkeler ile imzalamış olduğu serbest ticaret anlaşmalarının (STA) en önemli sonucu, bu ülkeler menşeli ürünlere getirilen tercihli düzenlemedir. Söz konusu düzenleme ile STA imzalanmış olan ülkelerin ürünleri gümrük vergisiz ithal edilebilmektedir.

Kanada halihazırda ülkemizi Genel Tercihli Tarifeler kapsamında değerlendirmekte ve gümrük vergilerini daha düşük oranlarda uygulamaktadır. Ancak, Kanada, "2013 Ekonomik Eylem Planı" çerçevesinde, önümüzdeki 10 yıl için geçerli olacak şekilde, GPT (Genelleştirilmiş Tercihler Sistemi) rejiminde değişiklikler yapmış bulunmaktadır. Buna göre, GPT Sisteminden halihazırda yararlanmakta olan toplam 175 ülkeden daha yüksek gelirli ve ticarete rekabetçi, Türkiye'nin de içinde bulunduğu 72 ülke 1 Ocak 2015 tarihi itibarıyla GPT Sisteminin dışında bırakılacaktır. Söz konusu ülkeler için bundan böyle gümrük vergilerinde MFN oranları geçerli olacaktır.

Kanada GPT Sisteminin dışında bırakacağı 72 ülkenin seçimini şu kriterlere göre gerçekleştirmiştir:

- Dünya Bankası sınıflandırmasına göre son 2 yılda yüksek ya da orta-yüksek gelirli ekonomiler ya da,
- WTO istatistiklerine göre son 2 yılda dünya ihracatının %1 ya da daha fazlasını gerçekleştirmiş olan ülkeler

Özellikle AB ülkeleri, Kanada'nın tekstil ürünleri, hazır giyim, kumaş, ayakkabı ve gemi inşa sektörü ürünlerinde uyguladığı yüksek tarifelerden dolayı ülkede rekabet edememekten şikayetçi olmaktadır.

8.2.2. Vergiler

Kanada'da vergi konularını idare etmek ve vergi kanunlarını hazırlamak, federal hükümete bağlı olarak faaliyet gösteren Kanada Gelir Ajansı'nın (Canada Revenue Agency-CRA) yetkisi altındadır. En yaygın görülen vergiler Gelir Vergisi, İstihdam Sigorta Primleri (EI), Kanada Emeklilik Planı katkı payları (CPP), Bölgesel Satış Vergileri (PST) ve Mal ve Hizmet Vergileridir (GST).

Kanada'da uygulanmakta olan kurumlar vergisi oranı %38 olmakla beraber çeşitli muafiyet ve istisnalar sonucu gerçekte bu oran daha düşük uygulanmaktadır. Özellikle küçük işletmeler ile üretim ve katma değer oluşturan firmalar lehine düşük oranlar uygulanması mümkündür.

Ülkede, federal kurumlar vergisine ek olarak her eyaletin ayrı ayrı uyguladığı vergi oranlarının da dikkate alınması gerekmektedir. Örneğin Ontario'da faaliyette bulunan bir firmanın ödeyeceği kurumlar vergisi oranı indirim sonrasında %19 iken Ontario eyaletinin ayrıca uyguladığı %14 oranındaki vergi ile toplam yük %33,4'e yükselmektedir.

Kanada'da KDV yerine ona benzeyen Federal Mal ve Hizmet Vergisi (GST) uygulanmaktadır. Bu vergi, Kanada'da üretilen ya da Kanada'ya ithal edilen çoğu mal ve hizmet için uygulanmaktadır. Bu verginin %0 olarak uygulandığı ürünler temel market ürünleri, tarımsal ürünler, ilaç ve tıbbi hizmetler ile ihracat ürünleridir. Ayrıca sağlık hizmetleri, eğitim hizmetleri, mali enstitülerin sunduğu hizmetler ve uzun vadeli konut kiralrı bu vergiden muaf tutulmaktadır.

Ontario, Manitoba ve Quebec de dahil olmak üzere pek çok eyalette brüt maaşlar üzerinden bordro vergisi (payroll tax) uygulanmaktadır. Bu verginin oranları bölgesine göre %0,98 ile %4,26 arasında değişmektedir.

Kanada'da belirli petrol ürünleri, taşıt yakıtları ve otomotiv klimalarında özel tüketim vergisi söz konusudur. Bu vergiler GST (ya da HST) uygulanmadan önce alıcı ya da ithalatçı tarafından ödenmektedir. Bu özel vergi, kurşunlu benzin ve kurşunlu uçak yakıtlarında litre başına 11 Cent, kurşunsuz benzin ve kurşunsuz uçak yakıtlarında litre başına 10 Cent, dizel yakıt ve uçak yakıtlarında litre başına 4 cent ve otomobillerde kullanılacak klima başına 100 Dolar olarak uygulanmaktadır.

Diğer taraftan alkollü içecekler, şarap, bira ve tütün ürünlerinin hem ülke içinde üretiminde hem de ithalatında özel tüketim vergisi uygulanmaktadır.

8.3. Tarife Dışı Engeller

Kanada'nın ihraç ürünlerimize yönelik tarife dışı engellemeleri bulunmamaktadır. Öte yandan Anti-Dumping uygulamaları çerçevesinde Türkiye menşeli veya çıkışlı çelik inşaat borularının Kanada'ya ithalinde Kanada Uluslararası Ticaret Mahkemesi'nin 23 Aralık 2003 tarihli kararına dayalı anti-dumping vergisi uygulaması, 2008 yılında da devam etmiştir.

Ülkemiz tarafından Kanada menşeli yönlendirilmiş lif levha (YLL-OSB) ithalatı ile ilgili olarak 14 Haziran 2008 tarihinde başlatılan anti-dumping soruşturması 18 Aralık 2008 tarihinde sonuçlandırılmış olup, söz konusu ürünün Kanada'dan dumpingli fiyatlarla ithal edildiği tespit edilmiş ve bu ülke menşeli ithalatta CIF bedeli üzerinden %14,93 oranında gümrük vergisi uygulanması kararı alınmıştır.

9. TÜRKİYE İLE TİCARET

Kanada, T.C. Ticaret Bakanlığı tarafından 2018-2018 döneminde Öncelikli Ülkelerden birisi olarak belirlenmiştir.

Türkiye ile Kanada arasındaki ikili ticaret hacmi, mevcut ekonomik ve ticari potansiyelinin altında seyretmekle beraber istikrarlı bir artış eğilimi göstermektedir. Bununla beraber, Kanada ile dış ticaretimizin dengesi, kronik olarak ülkemiz aleyhinde gelişmektedir. Yalnızca 2012 yılında Kanada ile dış ticaretimizin dengesi son on yıldır ilk defa ülkemiz lehine gelişmiş ve Kanada ile dış ticaretimiz 104,6 milyon dolar fazla vermiştir. 2017 yılında 1,1 milyar dolara ulaşan dış ticaret açığı 2018 yılında % 37 oranında daralarak 709 milyon dolar olmuştur. 2018 yılında ülkeye ihracatımız %21,6 artarken, ülkeden ithalatımız %8,6 daralmıştır.

Türkiye'nin Kanada'ya ihracatının yaklaşık %85'i sanayi, %15'i tarım ürünlerinden oluşmaktadır. Tarım ve gıda sanayi ürünleri ihracatında fındık, kuru üzüm, kuru kayısı, zeytinyağı ve kuru incir, sanayi ürünleri ihracatında ise otomotiv ana ve yan sanayi, gemi inşa sanayi, inşaat malzemeleri (başta mermer, karolar olmak üzere), hazır giyim ve ev tekstili ürünleri ön plana çıkmaktadır.

Kanada'dan ithalatımıza bakıldığında ise, ülkemizin genel ithalat yapısına paralel bir yapı gözlemlenmekte olup, genellikle ham madde ve yarı mamul ürünler ön plana çıkmaktadır.

Tablo 18: Kanada'nın Türkiye ile Dış Ticareti (1000\$)

YIL	İHRACAT	İTHALAT	HACİM	DENGE
2016	729,487	1,062,957	1,792,444	-333,470
2017	1,045,597	2,166,996	3,212,593	-1,121,399
2018	1,271,686	1,980,527	3,252,213	-708,841

Kaynak: TradeMap

Tablo 19: Türkiye'nin Kanada'ya İhracatında Başlıca Ürünler (1 000 \$)

GTİP NO	GTİP AÇIKLAMA	2014	2015	2016
7214	İnşaat demiri	94	87 274	170 247
8703	Otomobiller	18 777	44 261	98 756
7208	Demir veya alaşimsız çelikten yassı hadde ürünleri (genişlik >= 600 mm)	1 685	9 255	77 515
7210	Demir veya alaşimsız çelikten yassı hadde mamulleri, genişlik ≥600 mm (kaplanmış)	94 623	75 731	73 440
0802	Diğer kabuklu meyveler (taze/kurutulmuş) (kabuğu çıkarılmış/soyulmuş)	12 319	27 136	55 667
7306	Demir veya çelikten diğer ince ve kalın borular ve içi boş profiller	66 747	84 922	53 561
8901	Yolcu gemileri, gezinti gemileri, feribotlar, yük gemileri, mavnalar ve insan veya yük taşımaya mahsus benzeri gemiler	832	40 668	38 420
6907	Cilasız veya sırsız seramikten döşeme veya kaplama karoları ve kaldırım taşları, mozaik küpler vb.	6 918	2 689	28 356
7216	Demir veya alaşimsız çelikten profiller	30 918	30 766	28 237
6802	Yontulmaya veya inşaata elverişli işlenmiş taşlar (kayagan taşı hariç), mozik için küp şeklinde taşlar, granüller	24 849	27 352	27 884
7308	Demir veya çelikten inşaat ve inşaat aksamı, inşaatta kullanılmak üzere hazırlanmış demir veya çelikten sac, çubuk, vb.	17 104	30 145	21 991
5702	Dokunmuş halılar ve dokumaya elverişli maddelerden diğer yer kaplamaları	0	60	21 720
7209	Demir veya alaşimsız çelikten yassı hadde mamulleri (genişliği > 600 mm, soğuk haddelenmiş, kaplanmamış)	0	691	21 549
7213	Demir veya alaşimsız çelikten filmaşın (sıcak haddelenmiş, kangal halinde)	15 079	14 287	19 532
0806	Üzümler (taze/kurutulmuş)	14 021	14 105	17 143
8418	Buzdolapları, dondurucular ve diğer soğutucu ve dondurucu cihazlar ve ısı pompaları	12 474	14 696	16 911
7113	Mücevherci eşyası ve aksamı (kıymetli metallere veya kıymetli metallerle kaplama metallere)	7 777	9 628	15 190
8708	Karayolu taşıtları için aksam ve parçalar	11 490	9 697	13 040
6203	Erkekler ve erkek çocuk için takım elbise, takım, ceket, blazer, pantolon, tulum ve şort (yüzme kıyafeti hariç)	19 967	11 458	12 848
8704	Esya taşımaya mahsus motorlu taşıtlar	6 956	11 257	11 139
7604	Aluminyumdan çubuklar ve profiller	3 389	2 854	10 576
2836	Karbonat; peroksikarbonat; amonyum karbomat içeren ticari amonyum karbonat	4 202	8 601	9 977
0804	Hurma, incir, ananas, avokado ve guava armudu, mango ve mangost (taze/kurutulmuş)	7 523	9 886	9 524
6302	Yatak çarşafı, masa örtüleri, tuvalet ve mutfak bezleri	7 830	8 791	9 486
8462	Metalleri dövme, çekiçleme, kalıpta dövme, kesme, taslak çıkartma, şatafatlama, karbürleri işlemeye mahsus takım tezgahları	7 305	8 320	9 427
6204	Kadınlar ve kız çocuk için takım elbise, takım, ceket, blazer, elbise, etek, pantolon etek, vb. (yüzme kıyafetleri hariç)	7 252	6 808	9 278
8456	Maddelerin aşındırılarak, lazerle, foton, ultrasonik, diğer ışınlarla vb yöntemlerle işlenmesine mahsus makina ve aletler	2 545	4 916	9 088
4411	Ağaçtan veya diğer odunsu maddelerden lif levhalar	5 886	6 640	8 600
6205	Erkekler ve erkek çocuklar için gömlekler	7 808	5 439	8 454
0811	Meyveler ve sert çekirdekli meyveler (dondurulmuş)	9 162	8 184	8 412
3004	Tedavide veya korunmada kullanılmak üzere hazırlanan ilaçlar (dozlandırılmış)	0	0	8 059
7601	İşlenmemiş aluminyum	5 559	6 328	7 961
0813	Meyve (kurutulmuş) (0801, 0806'de kiler hariç) 08. fasıldaki sert ve kabukluların karışımları	7 004	6 517	7 760
6109	Tişörtler, fanilalar, atletler, kaşkorseler ve diğer iç giyim eşyası (örme)	4 632	5 366	7 678
4009	Vulkanize edilmiş kauçuktan boru ve hortumlar (bağlantı elemanlarıyla birlikte olsun olmasın)	8 008	8 762	7 640

Kaynak: TradeMap

Tablo 20: Türkiye'nin Kanada'dan İthalatında Başlıca Ürünler (1 000 \$)

GTİP NO	GTİP AÇIKLAMA	2016	2017	2018
7108	Altın (platin kaplamalı altın dahil) (işlenmemiş veya yarı işlenmiş ya da pudra halinde)	84 380	157 861	767 910
7204	Dökme demirin, demirin veya çeliğin döküntü ve hurdaları veya bunların eritilmesi ile elde dilmiş külçeler	265 707	164 565	293 686
0713	Kuru baklagiller (kabuksuz) (taneleri ikiye ayrılmış)	38 810	78 121	122 947
2601	Demir cevherleri ve konsantreleri	135 545	73 275	105 861
2701	Taşkömürü; taşkömüründen elde edilen briketler, topak vb. katı yakıtlar	14 168	20 737	84 766
9013	Sıvı kristalli tertibat, lazerler, diğer optik cihaz ve aletler	30 141	39 811	81 840
3004	Tedavide veya korunmada kullanılmak üzere hazırlanan ilaçlar (dozlandırılmış)	31 159	23 684	44 210
4401	Yakmaya mahsus ağaçlar, ince dilimler veya yongalar halinde ağaç, talaş, döküntü ve artıklar	12 328	117	30 019
8805	Hava taşıtlarını fırlatma cihaz-tertibatı, iniş cihaz-tertibatı vb cihaz-tertibat; uçuş eğitimi cihazları;aksam-parçalar	7 990	70 084	27 449
2710	Petrol yağları ve bitümenli minerallerden elde edilen yağlar	10 376	16 154	27 380
4801	Gazete kağıdı (rulo veya tabaka halinde)	25 028	23 134	25 469
1201	Soya fasulyesi	1 960	2 423	22 289
8543	Kendine has fonksiyonlu diğer elektrikli makina ve cihazlar	3 179	4 468	20 881
8431	İş ve Maden Makinelerinin aksam ve parçaları	4 216	4 330	17 532
8529	Sadece veya esas itibariyle 85.25 ila 85.28 pozisyonlarında yer alan cihazlara mahsus aksam ve parçalar	10 359	25 466	14 157
8411	Turbojetler, turbopropellerler ve diğer gaz türbinleri	15 761	27 189	13 719
4703	Sodali veya sülfatlı kimyasal odun hamuru	8 268	21 258	13 413
4802	Sıvanmamış kağıt ve karton ve her boyutta perfore edilmemiş delikli kart ve delikli şerit kağıt	3 094	2 258	11 047
8908	Sökülecek gemiler, suda yüzen sökülecek diğer araçlar	1 811	2 824	10 725
4804	Birincil elyaf (kraft) kağıt ve kartonları (kuşe edilmemiş, sıvanmamış, rulo veya tabaka halinde)	8 843	9 930	9 037
8517	Telefon cihazları, ses, görüntü veya diğer bilgileri almaya veya vermeye mahsus diğer cihazlar	4 051	10 233	7 859
8525	Radyo veya televizyon yayınlarına mahsus verici cihazlar, televizyon kameraları, dijital ve görüntü kaydedici kameralar	8 656	11 778	7 843
7502	İşlenmemiş nikel	3 054	2 957	7 404
9031	Diğer ölçme veya muayene alet, cihaz ve makinaları; profil projektörleri	589	744	7 251
9015	Arazi ölçme, hidrografik, oşinografik, hidrolojik, meteorolojik veya jeofizik alet ve cihazları; telemetreler	5 797	6 541	6 267
8477	Kauçuk veya plastiğin işlenmesine veya kauçuk veya plastikten eşyanın imaline mahsus diğer makina ve cihazlar	7 084	6 224	5 234
8477	Kauçuk veya plastiğin işlenmesine veya kauçuk veya plastikten eşyanın imaline mahsus diğer makina ve cihazlar	7 084	6 224	5 234
0407	Kuş ve kümes hayvanlarının kabuklu yumurtaları	5 131	4 976	5 231
8708	Karayolu taşıtları için aksam ve parçalar	3 625	3 492	5 230
3002	İnsan kanı, hayvan kanı, serum, aşı, toksin vb. ürünler	1 033	3 958	4 718
8471	Otomatik bilgi işlem mak. bunlara ait birimler; manyetik veya optik okuyucular, verileri koda dönüştüren ve işleyen mak.	4 104	5 685	4 521
9018	Tıpta, cerrahide, dişçilikte ve veterinerlikte kullanılan alet ve cihazlar	2 127	865	4 381
2931	Diğer organo-inorganik bileşikler	231	42	4 322
1702	Diğer şekerler (kimyaca saf laktoz/maltoz/glikoz/fruktoz), şeker şurupları, suni bal ve karamel	2 559	4 539	4 228
9030	Osiloskop, spektrum analizörleri vb cihazlar; alfa, beta, gama, X-ışını, kozmik ve diğer ışınları ölçme-bulma cihazları	4 023	4 452	4 158

Kaynak: Trade Map

9.1. Türkiye-Kanada Yatırım İlişkileri

Türkiye ile Kanada arasındaki yatırım ilişkilerinin dinamik tarafını Kanadalı firmaların Türkiye’de gerçekleştirdikleri yatırımlar oluşturmaktadır. Türk firmalarının Kanada’daki faaliyetleri ise oldukça sınırlı düzeydedir.

2005-2018 yılları arasında Kanada’dan ülkemize gelen doğrudan yatırımların toplamı 465 milyon dolardır. 2018 yılında ülkemize Kanada’dan doğrudan yatırım girişi olmamıştır.

Kanada’daki Türk menşeli doğrudan yatırımlar ise 2005-2018 yılları arasında kümülatif olarak 96 milyon dolar tutarındadır. 2018 yılında ülkeye Türk işadamları tarafından 12 milyon dolarlık doğrudan yatırım girişi yapılmıştır. Türk işadamlarının Kanada’da yaptıkları yatırımlar çoğunlukla Kanada’ya yerleşmiş ve vatandaşlık kazanmış kişilerin kurdukları veya ortak oldukları Kanadalı firmalar olduğu için, ülkemize sermaye transferi sağlamamaktadır.

9.2. İki Ülke Arasında Ticarete Yaşanan Sorunlar

Navlun ve sigorta giderlerinin yüksek olması bazı ürünlerin ülkemizden Kanada’ya sevkiyatını olumsuz etkilemekte, bu ürünlerin ABD üzerinden Kanada’ya girişine yol açmaktadır. Bu nedenle, ülkemiz menşeli ürünlerin Kanada pazarındaki payı dış ticaret istatistiklerine yansiyandan daha fazladır.

Kanadalı ithalatçıların yaşadıkları en önemli sorun ihracatçılarımız ile temas kuramama, taleplerinin zamanında ve istenilen özelliklerde karşılanmaması ve dil problemidir. Ülkede standartlar ile etiketleme ve paketlenme konusundaki düzenlemelerin farklı oluşu, Avrupa’ya dönük ihracat yapan ve Avrupa uygulamalarına alışık olan ihracatçı firmalarımız bakımından zorluk teşkil etmektedir. Bu konudaki ihmal, ihracatçılarımız açısından ciddi zararlarla sonuçlanmaktadır.

Yatırımcılarımız açısından Kanada yüksek vergi oranları nedeniyle çok cazip gelmemektedir. Merkezi hükümet yanında federal hükümetlerin de ayrıca tahsil ettiği vergiler toplam vergi yükünü ağırlaştırmaktadır.

10. Kanada’da Makine Sektörü

Modern Kanada makine ve teçhizat endüstrisi, büyük ölçüde ihracat pazarlarına dayanmaktadır: 1975 ve 1985 yılları arasında ihracat, endüstrinin reel büyümesinin % 62'sini oluşturmuştur. Büyümeyi sürdürebilmek için ihracatı artırmak gerekiyordu, çünkü daha geniş Kanadalı sanayiler için makine üretmeye odaklanan üreticiler için bile yerli Kanada pazarı çok küçüktü.

1985 yılında, sanayi üretiminin% 51'ini ihraç edildi. Bu 2.8 milyar dolar ya da ihracatın% 75'i ABD’ye gerçekleştirilmiştir. Tersine, Kanad gibi küçük nüfusu olan bir ülke, tüm endüstrilerinin ihtiyaç duyduğu tüm makine ve teçhizatı üretemez. Aslında, son yıllarda Kanadalı makine ve ekipman üreticileri iç pazarın yaklaşık üçte birinden fazlasını yakalamayı başaramamıştır.

Tablo 21: Kanada'nın Ürün Bazında Makine İhracatı (1000 \$)

GTIP NO	GTIP AÇIKLAMA	2016	2017	2018
847989	Makineler ve Mekanik Aletler	552,239	686,976	838,197
850300	Sadece veya esas olarak elektrik motorları ve jeneratörlerle kullanım için uygun parçalar	161,482	163,106	170,110
842810	Asansörler ve Skip Vinçleri	70,569	114,566	126,373
851521	Metallerin direnç kaynağı için tamamen veya kısmen otomatik makineler	78,780	171,932	116,572
841850	Tekstil kumaşlarının makarasını sarma, makarayı açma, katlama, kesme veya oyalama makineleri	63,658	65,727	58,702
843359	Tarımsal ürünler için hasat makineleri (biçme makineleri, saman yapma makineleri hariç)	56,034	45,996	41,024
846599	Tahta, mantar, kemik, sert kauçuk, sert plastik veya benzeri sert malzemeleri işlemek için tezgahlar	26,551	27,090	38,054
846620	Takım tezgahları için çalışma tutucular	47,693	28,662	35,660
846229	Bükme, katlama, düzleştirme veya basma makineleri (presler dahil) (sayısal olarak kontrol edilmez)	41,743	63,688	32,843
841231	Pnömatik güç motorları ve motorları, doğrusal etkili, "silindirler"	20,468	27,039	24,119
846150	Metal, metal karbür veya sermet işlemek için testereler veya kesiciler	16,514	14,682	17,302
842542	Hidrolik krikolar ve vinçler (garajlarda kullanılan yerleşik kriko sistemleri hariç)	13,376	10,283	16,490
847740	Kauçuk veya plastiklerin işlenmesi için vakumlu kalıplama makineleri ve diğer termoform makineleri	11,106	11,828	15,243
847730	Kauçuk veya plastiklerin işlenmesi için şişirme makineleri	12,501	8,868	9,384
851529	Tam veya kısmen otomatik olmayan metallerin direnç kaynağı için makineler	3,259	5,199	7,008
846789	Hidrolik veya bağımsız elektrik motorlu araçlar için el aletleri	6,291	6,536	6,874
841440	Çekme için tekerlekli bir şasiye monte edilmiş hava kompresörleri	7,764	3,337	5,490
846249	Zımbalama veya çentik açma makineleri, dahil. presler ve kombine delme ve kesme makineleri,	5,536	10,805	4,860
841720	Elektrikli bisküvi fırınları, ekmek fırınları, dahil.	6,904	5,168	4,663
846239	Metal işlemek için, sayısal olarak kontrol edilmeyen presler dahil, kesme makineleri	3,274	3,730	1,657
845150	Tekstil kumaşlarının makarasını sarma, makarayı açma, katlama, kesme veya oyalama makineleri	1,868	4,408	990
845610	Malzemenin çıkarılması, lazer veya başka ışık veya foton demeti, ultrasonik, elektro-deşarj, elektro-kimyasal, elektron demeti, iyon demeti veya plazma ark işlemleri ile herhangi bir malzemenin çalışması için tezgahlar; su jeti ile kesme makinaları	7,889	0	0

Tablo 22: Kanada'nın Ürün Bazında Makine İthalatı

GTIP NO	GTIP AÇIKLAMA	2016	2017	2018
847989	Makineler ve Mekanik Aletler	2,921,018	814,401	833,493
850300	Sadece veya esas olarak elektrik motorları ve jeneratörlerle kullanım için uygun parçalar	313,490	186,870	257,696
842810	Asansörler ve Skip Vinçleri	177,314	208,632	249,839
841850	Tekstil kumaşlarının makarasını sarma, makarayı açma, katlama, kesme veya oyalama makineleri	65,008	75,448	82,874
841231	Pnömatik güç motorları ve motorları, doğrusal etkili, "silindirler"	45,675	59,113	66,497
843359	Tarımsal ürünler için hasat makineleri (biçme makineleri, saman yapma makineleri hariç)	64,949	78,713	73,175
842542	Hidrolik krikolar ve vinçler (garajlarda kullanılan yerleşik kriko sistemleri hariç)	40,864	37,874	37,775
846789	Hidrolik veya bağımsız elektrik motorlu araçlar için el aletleri	14,103	10,734	18,115
841440	Çekme için tekerlekli bir şasiye monte edilmiş hava kompresörleri	12,223	15,379	14,364
846620	Takım tezgahları için çalışma tutucular	68,606	64,575	67,996
851521	Metallerin direnç kaynağı için tamamen veya kısmen otomatik makineler	192,755	149,552	158,510
846229	Bükme, katlama, düzleştirme veya basma makineleri (presler dahil) (sayısal olarak kontrol edilmez)	23,009	36,342	67,902
846150	Metal, metal karbür veya sermet işlemek için testereler veya kesiciler	44,128	41,270	50,444
846599	Tahta, mantar, kemik, sert kauçuk, sert plastik veya benzeri sert malzemeleri işlemek için tezgahlar	19,525	25,591	24,117
847740	Kauçuk veya plastiklerin işlenmesi için vakumlu kalıplama makineleri ve diğer termoform makineleri	23,058	27,507	29,363
841720	Elektrikli bisküvi fırınları, ekmek fırınları, dahil.	5,841	6,826	8,595
847730	Kauçuk veya plastiklerin işlenmesi için şişirme makineleri	19,525	25,591	24,117
846239	Metal işlemek için, sayısal olarak kontrol edilmeyen presler dahil, kesme makineleri	9,819	9,700	12,030
845150	Metal, metal karbür veya sermet işlemek için testereler veya kesiciler	44,128	41,270	50,444
846249	Çekme için tekerlekli bir şasiye monte edilmiş hava kompresörleri	12,223	15,379	14,364
851529	Tam veya kısmen otomatik olmayan metallerin direnç kaynağı için makineler	17,074	9,818	18,591
845610	Malzemenin çıkarılması, lazer veya başka ışık veya foton demeti, ultrasonik, elektro-deşarj, elektro-kimyasal, elektron demeti, iyon demeti veya plazma ark işlemleri ile herhangi bir malzemenin çalışması için tezgahlar; su jeti ile kesme makinaları	86,240	0	0

Tablo 23: Kanada'nın Ülkelere Göre Makine İhracatı

ÜLKE	2016	2017	2018
A.B.D.	975,165	1,168,138	1,243,378
ÇİN	15,647	62,431	59,627
BİRLEŞİK KRALLIK	11,806	33,201	35,258
MEKSİKA	38,891	20,731	25,891
RUSYA	11,996	20,124	17,737
KAZAKİSTAN	5,089	9,305	15,437
AVUSTRALYA	14,364	12,851	12,872
JAPONYA	1,490	2,165	11,757
SUUDİ ARABİSTAN	8,121	9,783	11,604
FRANSA	5,649	11,241	11,216
BAHREYN	327	2,075	9,757
ALMANYA	8,020	7,250	8,251
HOLLANDA	9,625	8,392	7,809
BELÇİKA	3,696	2,159	5,827
ÇEK CUMHURİYETİ	2,776	1,146	5,696

Tablo 24: Kanada'nın Ülkelere Göre Makine İthalatı

ÜLKE	2016	2017	2018
A.B.D.	1,075,345	1,097,262	1,197,364
ÇİN	159,507	176,650	218,896
ALMANYA	251,583	173,110	156,738
JAPONYA	103,039	76,756	101,339
İTALYA	74,115	77,838	86,520
MEKSİKA	51,837	52,186	63,936
FRANSA	22,547	22,931	30,605
BİRLEŞİK KRALLIK	30,076	27,266	27,562
AVUSTURYA	16,174	19,338	21,026
HOLLANDA	21,709	20,606	19,597
BELÇİKA	15,271	10,211	18,904
DANİMARKA	8,982	10,229	17,025
TAIPEI,ÇİN	14,860	17,344	16,851
İSVİÇRE	25,662	14,965	14,753

11. BURSA İLİNİN KANADA İLE DIŞ TİCARETİ

2016 yılı itibariyle , Bursa ilinden Kanada'ya 46,9 milyon dolar ihracat gerçekleştirilirken, ithalat rakamı 15 milyon dolar olarak gerçekleşmiştir.

2016 verilerince Bursa'da Kanada sermayeli **3 firma** bulunmaktadır.

Uludağ İhracatçı Birlikleri'nin verilerine göre ise Bursa'dan Kanada'ya ihracat yapan firma sayımız **148'dir**.

Tablo 25: Bursa ilinin Kanada ile Dış Ticareti (1000\$)

YIL	İHRACAT	İTHALAT	HACİM	DENGE
2016	46,855,368	15,175,188	62,030,556	31,680,180
2017	42,434,530	15,307,762	57,742,292	27,126,768
2018	52,279,432	7,677,652	59,957,084	44,601,780
2019*	22,223,445	1,976,605	24,200,050	20,246,840

Kaynak: TÜİK, *2019 verileri geçicidir.

Tablo 26: Bursa'da Kanada Sermayeli Firmalar

CANADIAN SAFETY SOLUTIONS SANAYİ VE TİCARET A.Ş.	Motorlu taşıtlar ve motosikletlerin dışında kalan perakende ticaret, kişisel ve ev eşyalarının tamir
CT STONE INC İTH.İHR.SAN.TİC.LTD.ŞTİ.	Taşocakçılığı ve diğer madencilik
MİSAFİR IZGARA GIDA TEKS. İNŞ. VE TURZ.SAN VE TİC. LTD.ŞTİ.	Motorlu taşıtlar ve motosikletler dışında kalan toptan ticaret ve ticaret komisyonculuğu

12. PAZAR İLE İLGİLİ BİLGİLER

12.1. Fikri Sınai Mülkiyet Hakları

Ülkede federal düzeyde fikri mülkiyet ile ilgili olarak yasal yetkili kuruluşu Kanada Fikri Mülkiyet Ofisi (CIPO) olmakla beraber çeşitli bölgesel ve eyalet bazında düzenlemeler de söz konusu olabilmektedir.

Patentlerle ilgili Paris Konvansiyonu'nun yanı sıra Patent İşbirliği Anlaşması'na da taraf olan Kanada'da patent uygulamaları Patent Kanunu (Patent Act) ile düzenlenmektedir. Diğer pek çok ülkede olduğu gibi Kanada'da da ilk başvuru sahibinin hakları korunmaktadır. Patent süresi 20 yıldır.

Ülkede ticari markalar ile ilgili hususlar Ticari Marka Kanunu ve Ticari Marka Yönetmeliği ile düzenlenmektedir. Markalar hemen ya da gelecekte kullanım amacıyla tescillenebilmektedir. Yaklaşık 12-15 ay arasında süren tescil işlemleri ile ticari markalar 15 yıl süre ile korunmakta, istenirse 15 yılın sonunda bu süre 15 yıl daha uzatılabilmektedir.

Fikri mülkiyet hakları ile ilgili olarak Berne Konvansiyonu'na da taraf olan ülke aynı zamanda Dünya Fikri Mülkiyet Örgütü (WIPO) üyesidir.

12.2. Gıda Güvenliği Mevzuatı

Kanada, gıda güvenliği mevzuatını yenilemiş ve yeni mevzuatın bir bölümü 15 Ocak 2019 tarihinde yürürlüğe girmiştir. Kanadalılar için Güvenli Gıda Yönetmeliği olarak adlandırılan söz konusu mevzuat ile sektördeki uygulamalar ABD uygulamalarına daha da yakınlaşmıştır. Canadian Food Inspection Agency (CFIA) yetkili federal kuruluştur.

Yeni düzenlemelere göre Kanada'ya gıda ihracatı yapan firmaların Kanada makamlarından ruhsat alması gerekliliği bulunmamaktadır. Ancak Kanadalı ithalatçıların ilgili makamlardan ruhsat alması, önleyici koruma planına sahip olması ve satış sonrası izleme sisteminin bulunması zorunludur. Ayrıca ithalatçıların, yabancı tedarikçilerinin de Kanadalı üreticilerin tabi olduğu gıda güvenliği düzenlemelerine uygun imalat yaptığını kanıtlaması gerekmektedir.

Kanada'ya gıda ihracatı yapan firmalarımızın öncelikle Kanada ithalat referans sistemine erişim sağlayan http://airs-sari.inspection.gc.ca/airs_external/english/decisions-eng.aspx adresinden ürünlerinin GTİP numaraları ile sorgulama yaparak ithalat için gerekli koşulları öğrenmesi yararlı olacaktır. Ayrıca ihracatçı firmalarımızın ithalatçıların yeni mevzuattan kaynaklanan yükümlülükleri ile ilgili olası sorunlarından etkilenmemeleri için mümkün olduğunca vadeli satış yapmamalarında ve sözleşmelerinde yer alan iade hükümlerinin düzenlenmesinde dikkatli olmalarında yarar bulunmaktadır.

12.3. Dağıtım Kanalları

Kanada ticari hayatında özellikle Ortadoğu kökenli Kanada vatandaşı olan aracılardan etkinliği göze çarpmaktadır. Dağıtım kanallarını da ellerinde bulunduran bu aracılardan, ürünlerin pazarlanması bakımından sağladığı imkanların değerlendirilmesinde yarar bulunmaktadır.

Marka ve ürünlerini yeterince tanıtan ihracatçıların doğrudan alıcılara ulaşabilmeleri en sağlıklı adım olacaktır. Aracılardan kaynaklanan problemlerden ihracatçılarımız olumsuz şekilde etkilenebilmektedir.

Kanada'da mortgage ve kira giderleri hariç perakende harcamalar, aile bütçelerinin yaklaşık %50-55'ini oluşturması itibariyle perakendecilik sektörünün oldukça gelişmiş durumda olduğu görülmektedir. Perakende satışları GSYİH'nin yaklaşık %25'ini oluşturmaktadır. Tüketim harcamaları içerisinde perakende pazarında mal ve hizmetlere yapılanlar en büyük payı teşkil etmektedir.

Son yıllarda perakende pazarında ortaya çıkan en büyük değişim teknolojik ilerlemedir. Perakende piyasasında teknoloji her geçen gün daha fazla kullanılmakta, internet mal ve hizmet satın alınmasında ve ödemelerde önemli bir yer tutmaktadır. Kanada'da perakende satışların en fazla olduğu eyaletler, nüfus ile de orantılı olarak Ontario ve Quebec eyaletleridir.

Büyük perakendeciler arasındaki birleşmelerin de neticesiyle ülkede halen üç büyük gıda perakende zinciri faaliyet göstermektedir. Bunlar Loblaw (1577 anakent), Sobeys (1705 market) ve Metro (1628 market) marketleridir.

Gıda perakende pazarında dikkat çeken bir başka gelişme de gıda dışı satışları bulunan zincirlerin ürün portföylerine gıda ürünlerini de dahil etmeye başlamış olmalarıdır.

Süpermarketler Kanadalı tüketiciler tarafından en çok tercih edilen birimler olup, yılda ortalama olarak her Kanadalı tüketici yaklaşık 100 defa süpermarkete gitmektedir. Büyük hipermarketlere gerçekleşen ziyaret sayısı da yılda 22,5 olarak gerçekleşmektedir. Kanada'da yaklaşık 29.000 adet civarı küçük market mevcut olup, bazıları belirli bölgelerde yoğunlaşmış iken, bazıları ulusal düzeyde faaliyet göstermektedir. Küçük market segmentinin önümüzdeki dönemde daha da büyümesi beklenmektedir. Yine marketlerde sunulan ürünlerde çeşitlilik artırılmaya çalışılmakta olup, tüketicilerin daha sık buradan alışveriş yapmaları için çeşitli faaliyetler yürütülmektedir.

12.4. Tüketici Tercihleri

2018 yılı itibarı ile Kanada nüfusunun yaklaşık 36,7 milyon kişi olduğu tahmin edilmekte olup, bu nüfus yılda ortalama olarak %1 büyümektedir. Yüksek gelir ve eğitim düzeyine sahip yaşlı insanların sayısının toplam nüfus içinde artması (%30 civarı), bu kesimin tüketici tercihlerinde baskın etkisini ortaya çıkarmaktadır. Bu

yaş grubuna yönelik ürünler sağlık yönünden vurgulanmakta, daha küçük porsiyonlar halinde üretilmekte, kolayca açılır ve etiket bilgileri kolay okunur halde satışa sunulmaktadır.

Ülkenin gıda tüketim yapısı incelendiğinde, bir bütün olarak daha sağlıklı ve lezzetli olarak değerlendirilen gıda tüketiminde artış olduğu görülmektedir. Bu çerçevede taze ürünlere yönelik talebin arttığı ve zeytinyağı dışında yağ tüketiminde önemli bir düşüş olduğu görülmektedir.

Kanada'da gıda tüketimi kolay hazırlanabilirlik, sağlıklı olması, lezzet ve fiyat kriterleri çerçevesinde şekillenmektedir. Tüketicilerin kişisel tercihleri çerçevesinde zaman zaman ürünlerde bir veya birkaç unsur alım kararında etkili olup, tüketiciler kendi yaşam tarzlarını en iyi ifade ettiğini düşündükleri ürünlere yönelmektedir. Özellikle gıda tüketim tercihlerinde demografik veriler ve yaşam tarzı önemli olup, Kanada'da demografik, kültürel ve ekonomik farklılıkların çoğalmasıyla tüketim eğilimleri de daha karmaşık hale gelmektedir. Farklı ülke ve kıtalardan göçmenlerin bu ülkeye yerleşmesiyle etnik köken, yaşam tarzı ve damak tatları da mevcut kültüre eklenmiştir. Bu yüzden bu pazarı anlamak ve bu çerçevede ürün sunabilmek, başarılı olabilmek için önemli bir adım olarak düşünülmektedir.

Ülkede giderek daha fazla kadının çalışma hayatına girmesi nedeniyle zaman, tüketici tercihlerini belirleyen önemli bir faktör olarak ortaya çıkmıştır. Tüketim mallarının hızlı erişilebilir, kolay hazırlanabilir ve pratik biçimlerde sunulması tercih sebebi olmaktadır.

Pazarda son dönemde gözlenen başlıca tüketici eğilimleri şöyledir:

- Tüketiciler giderek artan oranda online alışverişe yönelmektedir. Online alışverişte özellikle genç tüketiciler akıllı telefonları kullanmaktadır. Kanada internet kullanımının en yaygın olduğu ülkelerden biridir. 2017 yılında internet üzerinden satışlar % 40 artmıştır. Amazon, Walmart, eBay pazardaki e-ticaret liderleridir.
- Sosyal medya tüketicilerin satın alma kararları üzerinde etkilidir.
- Ülkeye yeni gelen göçmenler tüketici davranışlarının değişmesine neden olmuştur. Bu etki özellikle gıda tüketiminde kendini göstermektedir. (Adonis isimli Montreal merkezli süpermarket zinciri Orta Doğu ve Akdeniz mutfağında uzmanlaşmış olup, Ontario ve Quebec'te 11 mağaza açmıştır. Ali Baba isimli restoran zinciri ise Toronto'da 18 şubeye sahiptir.)
- 60 yaş ve üzeri tüketiciler ülkede en hızlı büyüyen tüketici segmentidir. Bu grup nüfusun yaklaşık % 23'ünü oluşturmaktadır. 2030'da bu oranın % 29'a yükseleceği tahmin edilmektedir. Bu demografik değişiklik tüketim profilini tamamen değiştirecektir. Sağlıkla ilgili ürünlere talep artacaktır. Tasarruf için daha küçük evlere yönelim artacaktır.
- Gıda sektöründe sağlıklı beslenme eğilimi büyük rol oynamaktadır. Organik, hormonsuz, glutensiz v.b. sağlıklı gıda ürünlerine yönelik eğilim artarak devam etmektedir.

Ülkedeki eğitimli sofistike tüketicilerin yüksek fiyatlı, kaliteli, markalı ve prestijli ürünlere yönelik bir talebi bulunurken düşük gelire sahip tüketicilerin de fiyata duyarlı olduğu unutulmamalıdır.

12.5. Ambalaj, Paketleme ve Etiketleme

Tüm sanayileşmiş ülkelerde olduğu gibi Kanada'da da ticari tanımlama uygulamaları malın kalitesi kadar önem kazanmış bulunmaktadır. Etiketleme başta olmak üzere, ürünlere göre değişen ve kimi zaman ayrıntılı olarak belirlenmiş ticari tanımlamalar ülke pazara girişte üzerinde durulması gereken önemli bir alandır.

Doğrudan tüketime yönelmiş ürünlere ilişkin getirilmiş olan bu düzenlemeler, gıda ürünleri ve gıda dışı tüketim ürünleri olarak ikiye ayrılmaktadır. Gıda ürünlerinin etiketlenmesi konusundaki düzenleme Gıda ve İlaç Kanunu (Food and Drugs Act) ile düzenlenmiş olup, besin değerlerinin paketler üzerinde gösterilmesi zorunluluğu getirilmiştir.

Gıda dışı ürünler, Tüketici Paketleme ve Etiketleme Kanunu (Consumer Packaging and Labelling Act) ve Tüketici Paketleme ve Etiketleme Yönetmeliği (Consumer Packaging and Labelling Regulations) ile düzenlenmiştir. Tüketicilerin satın aldıkları ürüne ilişkin doğru ve anlamlı bilgilere ulaşabilmesi amacıyla yapılan düzenlemeler, ürünün adı, net miktarı, satıcının adı ve nereden ithal edildiği gibi bilgilerin etiket üzerinde bulunmasını zorunlu kılmaktadır.

Diğer taraftan tekstil ürünleri için Tekstil Etiketleme Kanunu (The Textile Labelling Act), değerli madenler için ise Değerli Madenler İşaretleme Kanunu (The Precious Metals Marking Act) ile düzenlemeler getirilmiştir. Ancak aynı zamanda federal düzeyde getirilmiş bir takım düzenlemelerin bulunması halinde, ayrıca o gerekliliklerin de karşılanması gerekmektedir.

12.6. Ulaştırma ve Taşımacılık Faaliyetleri

Türkiye-Kanada arasındaki denizyolu taşımacılığında, 40 tonluk konteynerlerin fiyatları, 5 000 – 6 000 Dolar arasında değişmektedir. Ancak ekonomik kriz zamanlarında bu fiyatların zaman zaman 2 500–3 000 Dolara kadar gerileyebildiği gözlemlenmektedir. Denizyolu taşımacılığında teslim süresi yaklaşık 25-26 gün arasında değişmektedir.

Diğer taraftan 7-14 tonluk konteynerlerin uçak kargo yoluyla taşınmasında ise ortalama 5 000- 6 000 Dolar arasında değişen ücretler uygulanmaktadır.

Ülkeye kargo aracılığı ile gönderimlerde ulaşım süresi 1-2 gün olup, dosyalara 15-20, paketlere 25-50, kolilere ise büyüklüğüne bağlı olarak 25 ile 250 Euro arasında değişen fiyatlar uygulanmaktadır.

13. KAYNAKÇA

1. T.C. Ticaret Bakanlığı Bilgi Sistemi – www.ticaret.gov.tr
2. Trademap – www.trademap.org
3. Worldometers - www.worldometers.com
4. CIA World Factbook- <https://www.cia.gov/>
5. Uludağ İhracatçı Birlikleri
6. T.C. Dış İşleri Bakanlığı
7. DEİK: Dış Ekonomik İlişkiler Kurulu: www.deik.org.tr